

MASTER SET

Number of Pages : 28

पृष्ठों की संख्या : 28

No. of Questions : 150

प्रश्नों की संख्या : 150

Marks / अंक : 300

Time / समय : 3 Hours / घण्टे

Subject Code

विषय कोड

101032

Subject : PUNJABI

विषय : पंजाबी

Candidate's Roll No.

अभ्यर्थी का अनुक्रमांक

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Candidate's Signature

अभ्यर्थी के हस्ताक्षर

Invigilator's Signature

वीक्षक के हस्ताक्षर

1

2

INSTRUCTIONS FOR CANDIDATES

1. The Question Paper consists of **two** parts : **Part-I** is compulsory of **50** questions (Q.No. 1 to 50) and **Part-II** Subject-wise of **100** questions (Q.No. 51 to 150) .
2. Please write your entries like Roll No., Question Booklet No. and Subject Code etc. very carefully and fill the relevant circles on the OMR Answer Sheet.
3. For filling the OMR Answer Sheet and darkening the circle use **Blue/Black Ball Point Pen** only.
4. Answer **all** questions. There will be no negative marking.
5. Each question carries **02 (two)** marks.
6. Each question has four alternative responses marked serially as **1, 2, 3, 4**. You have to darken only one circle or bubble indicating the correct answer on the Answer Sheet using **Blue/Black Ball Point Pen**.
7. Only **one** answer is to be given for each question. If more than one answers are marked, it would be treated as wrong answer. A wrong answer means an incorrect answer or more than one answers for any question. Leaving all the relevant circles or bubbles of any question blank will not be considered as wrong answer.
8. If there is any sort of ambiguity/ mistake either of printing or factual nature then out of Hindi and English Versions of the question, the English Version will be treated as standard.
9. In case of missing pages, missing questions or any kind of printing discrepancy / defect in Question Booklet, candidates put their objections to invigilator within 5 minutes and obtain another Question Booklet.

अभ्यर्थियों के लिए निर्देश

1. प्रश्न-पत्र में दो भाग हैं : **भाग-I** अनिवार्य के **50** प्रश्न (प्र.सं. 1 से 50) और **भाग-II** विषयानुसार के **100** प्रश्न (प्र.सं. 51 से 150)।
2. कृपया ओ.एम.आर. उत्तर-पत्रक पर अपना अनुक्रमांक, प्रश्न-पुस्तिका सं. तथा विषय कोड आदि प्रविष्टियाँ सावधानीपूर्वक लिखें और संबंधित गोलों को भरें।
3. ओ.एम.आर. उत्तर-पत्रक में संबंधित जानकारी व गोले को भरने के लिए केवल **नीले/काले बॉल पॉइंट पेन** का उपयोग करें।
4. **सभी** प्रश्नों के उत्तर दीजिए। ऋणात्मक अंकन नहीं है।
5. प्रत्येक प्रश्न के **02 (दो)** अंक हैं।
6. प्रत्येक प्रश्न के चार वैकल्पिक उत्तर दिये गये हैं, जिन्हें क्रमशः **1, 2, 3, 4** अंकित किया गया है। अभ्यर्थी को सही उत्तर निर्दिष्ट करते हुए उनमें से केवल एक गोले अथवा बबल को उत्तर-पत्रक पर **नीले/काले बॉल पॉइंट पेन** से गहरा करना है।
7. प्रत्येक प्रश्न का मात्र **एक** ही उत्तर दीजिए। एक से अधिक उत्तर देने की दशा में प्रश्न के उत्तर को गलत माना जाएगा। गलत उत्तर से तात्पर्य अशुद्ध उत्तर अथवा किसी भी प्रश्न के एक से अधिक उत्तर से है। किसी भी प्रश्न से संबंधित गोले या बबल को खाली छोड़ना गलत उत्तर नहीं माना जायेगा।
8. यदि किसी प्रश्न में किसी प्रकार की कोई मुद्रण या तथ्यात्मक प्रकार की त्रुटि हो, तो प्रश्न के हिन्दी तथा अंग्रेजी रूपान्तरों में से अंग्रेजी रूपान्तर मान्य होगा।
9. प्रश्न-पुस्तिका में पृष्ठ कम, प्रश्न संख्या कम या अन्य किसी भी मुद्रण दोष होने पर 5 मिनट में वीक्षक के समक्ष आपत्ति रखकर दूसरी प्रश्न-पुस्तिका प्राप्त कर लें।

Do not open this Question Booklet until you are asked to do so. / इस प्रश्न-पुस्तिका को तब तक न खोलें जब तक कहा न जाए।

Part-I / भाग-I

- Which of the following is the correct sequence of levels of teaching ?
 (1) Reflective, Understanding, Memory
 (2) Understanding, Memory, Reflective
(3) Memory, Understanding, Reflective
 (4) Memory, Reflective, Understanding
- 'Cone of Experience' related to teaching and learning was proposed by :
(1) Edgar Dale (2) B.S. Bloom
 (3) John Dewey (4) Frobel
- According to Morrison, which of the following steps are included under the (Understanding Syntax) model of teaching ?
 (1) Exploration (2) Presentation
 (3) Generalization
(4) Both Exploration and Presentation
- Which among the following is advantage of Choice Based Credit System (CBCS) ?
(1) Shift in focus from the teacher centric to student centric education.
 (2) Give new information in class.
 (3) It promotes E-learning.
 (4) Helping teachers to complete syllabus on time.
- SWAYAM is a programme initiated by
 (1) National Council of Educational Research and Training
 (2) University Grant Commission
(3) Government of India
 (4) Indira Gandhi National Open University
- In research, SPSS is commonly used for data analysis. What does SPSS stand for ?
(1) Statistical Package for the Social Sciences
 (2) Statistical Programme for Social Surveys
 (3) Social Package for Statistical Studies
 (4) Systematic Programme for Social Statistics
- शिक्षण के स्तरों का सही अनुक्रम निम्नलिखित में से कौन सा है ?
 (1) चिंतनशील, बोध, स्मृति (2) बोध, स्मृति, चिंतनशील
(3) स्मृति, बोध, चिंतनशील (4) स्मृति, चिंतनशील, बोध
- शिक्षण और अधिगम से संबंधित 'अनुभव का शंकु' इनके द्वारा प्रस्तावित किया गया था :
(1) एडगर डेल (2) बी.एस. ब्लूम
 (3) जॉन डीवी (4) फ्रोबेल
- मॉरीसन के अनुसार, निम्नलिखित में से कौन से सोपानों को (बोध संरचना) शिक्षण प्रतिमान के अन्तर्गत सम्मिलित किया गया है ?
 (1) अन्वेषण (2) प्रस्तुतीकरण
 (3) सामान्यीकरण
(4) दोनों अन्वेषण और प्रस्तुतीकरण
- निम्नलिखित में से कौन सा विकल्प आधारित क्रेडिट सिस्टम (CBCS) का लाभ है ?
(1) शिक्षक केन्द्रित से छात्र-केन्द्रित शिक्षा की ओर बदलाव ।
 (2) कक्षा में नई जानकारी देता है ।
 (3) यह ई-लर्निंग को बढ़ावा देता है ।
 (4) शिक्षकों को पाठ्यक्रम समय पर पूर्ण करने में मदद करना ।
- स्वयं (SWAYAM) कार्यक्रम इनके द्वारा आरंभ किया गया है
 (1) राष्ट्रीय शैक्षिक अनुसंधान और प्रशिक्षण परिषद्
 (2) विश्वविद्यालय अनुदान आयोग
(3) भारत सरकार
 (4) इन्दिरा गाँधी राष्ट्रीय मुक्त विश्वविद्यालय
- अनुसंधान में SPSS का प्रयोग सामान्यतः आँकड़ा विश्लेषण के लिए किया जाता है । SPSS का पूर्ण रूप क्या है ?
(1) स्टैटिस्टिकल पैकेज फॉर द सोशल साइंसेज़
 (2) स्टैटिस्टिकल प्रोग्राम फॉर सोशल सर्वेज़
 (3) सोशल पैकेज फॉर स्टैटिस्टिकल स्टडीज़
 (4) सिस्टैमैटिक प्रोग्राम फॉर सोशल स्टैटिस्टिक्स

7. A researcher derives a hypothesis from an existing theory and then tests it through systematic observation. Which research approach is illustrated in this case ?
(1) Inductive approach
(2) Deductive approach
(3) Empirical approach
(4) Retrodictive approach
8. Which of the following is first step to start the Research Process ?
(1) Survey of related literature
(2) Identification of the problem
(3) To find the solution of the problem
(4) Selecting the data gathering methods and techniques
9. Which of the following sampling techniques is also known as 'Judgemental sampling' ?
(1) Quota sampling
(2) Convenience sampling
(3) Cluster sampling
(4) Purposive sampling
10. Ethical Norms in research do not involve guidelines for :
(1) Copyright
(2) Data sharing policy
(3) Thesis format
(4) Patenting policy

7. एक शोधकर्ता किसी विद्यमान सिद्धांत से परिकल्पना निर्मित करता है और फिर व्यवस्थित अवलोकन के माध्यम से उसका परीक्षण करता है। इस स्थिति में कौन सा शोध उपागम प्रदर्शित होता है ?
(1) आगमनात्मक उपागम
(2) निगमनात्मक उपागम
(3) अनुभवजन्य उपागम
(4) पूर्वव्यापी उपागम
8. निम्नलिखित में से शोध प्रक्रिया प्रारम्भ करने का प्रथम चरण कौन सा है ?
(1) सम्बन्धित साहित्य का सर्वेक्षण
(2) समस्या की पहचान
(3) समस्या का समाधान ढूँढ़ना
(4) प्रदत्त संकलन की विधि और तकनीकी का चयन
9. निम्नलिखित में से कौन सी प्रतिचयन प्रविधि 'निर्णयात्मक प्रतिचयन' से भी जानी जाती है ?
(1) यथांश (Quota) प्रतिचयन
(2) सुविधानुसार प्रतिचयन
(3) पुंजानुसार प्रतिचयन
(4) उद्देश्यानुसार प्रतिचयन
10. अनुसंधान में नैतिक मानदंड के दिशा-निर्देशों में ये शामिल नहीं हैं :
(1) प्रतिलिप्याधिकार
(2) डेटा साझाकरण नीति
(3) शोध-प्रबंध का प्रारूप
(4) पेटेंट संबंधी नीति

Passage English :

Read the following passage and answer the **five** questions given below :

India is a treasure trove of culture, developed over thousands of years and manifested in the form of arts, works of literature, customs, traditions, linguistic expressions, artefacts, heritage sites, and more. Crores of people around the world partake in, enjoy, and benefit from this cultural wealth daily, in the form of visiting India for tourism, experiencing Indian hospitality, purchasing India's handicrafts and handmade textiles, reading the classical literature of India, practising yoga and meditation, being inspired by Indian philosophy, participating in India's unique festivals, appreciating India's diverse music and art, and watching Indian films, amongst many other aspects. It is this cultural and natural wealth that truly makes India, "Incredible India", as per India's tourism slogan. The preservation and promotion of India's cultural wealth must be considered a high priority for the country, as it is truly important for the nation's identity as well as for its economy.

Passage हिन्दी :

निम्नलिखित अनुच्छेद को पढ़िए और नीचे दिए गए पाँच प्रश्नों के उत्तर दीजिए :

भारत संस्कृति का समृद्ध भण्डार है – जो हज़ारों वर्षों में विकसित हुआ है और यहाँ की कला, साहित्यिक कृतियों, प्रथाओं, परम्पराओं, भाषाई अभिव्यक्तियों, कलाकृतियों, ऐतिहासिक एवं सांस्कृतिक धरोहरों के स्थलों इत्यादि में परिलक्षित होता हुआ दिखता है। भारत में भ्रमण, भारतीय अतिथि सत्कार का अनुभव लेना, भारत के खूबसूरत हस्तशिल्प एवं हाथ से बने कपड़ों को खरीदना, भारत के प्राचीन साहित्य को पढ़ना, योग एवं ध्यान का अभ्यास करना, भारतीय दर्शनशास्त्र से प्रेरित होना, भारत के अनुपम त्योहारों में भाग लेना, भारत के वैविध्यपूर्ण संगीत एवं कला की सराहना करना और भारतीय फिल्मों को देखना आदि ऐसे कुछ आयाम हैं जिनके माध्यम से दुनिया भर के करोड़ों लोग प्रतिदिन इस सांस्कृतिक विरासत में सम्मिलित होते हैं, इसका आनन्द उठाते हैं और लाभ प्राप्त करते हैं। यही सांस्कृतिक एवं प्राकृतिक संपदा है जो भारत के पर्यटन स्लोगन के अनुसार भारत को वास्तव में “अतुल्य ! भारत” बनाती है। भारत की इस सांस्कृतिक संपदा का संरक्षण, संवर्धन एवं प्रसार, देश की उच्चतर प्राथमिकता होना चाहिए क्योंकि यह देश की पहचान के साथ-साथ इसकी अर्थव्यवस्था के लिए भी बहुत महत्वपूर्ण है।

11. The passage states that India's culture has been developed over :
 (1) A few decades (2) Hundreds of years
 (3) Thousands of years
 (4) The last century
12. Which of the following is NOT explicitly mentioned in the passage as a way crores of people in the world daily benefit from or enjoy India's cultural wealth ?
 (1) Practising yoga and meditation
 (2) Purchasing handicrafts and handmade textiles
 (3) Watching Indian films and appreciating diverse music
 (4) Investing in India's stock market trading platforms
13. In the opening sentence of the passage, what does the word 'manifest' imply about the thousands of years of Indian culture ?
 (1) The culture has remained an abstract, historical concept that cannot be easily observed.
 (2) The culture has undergone a sudden, unplanned development without any historical continuity.
 (3) The long span of history has materialized into concrete, observable expressions such as art, literature, and physical heritage sites.
 (4) The culture is rapidly diminishing and can now only be found within historical records.

11. अनुच्छेद के अनुसार, भारत की संस्कृति विकसित हुई है :
 (1) कुछ दशकों में (2) सैकड़ों वर्षों में
 (3) हज़ारों वर्षों में (4) पिछली शताब्दी में
12. निम्नलिखित में से अनुच्छेद में कौन सा आयाम दुनिया भर के करोड़ों लोगों द्वारा भारतीय सांस्कृतिक विरासत का आनंद लेने अथवा लाभ उठाने के लिए नहीं बताया गया है ?
 (1) योग एवं ध्यान का अभ्यास करना
 (2) हस्तशिल्प और हाथ से बने कपड़ों को खरीदना
 (3) भारतीय फिल्मों को देखना और वैविध्यपूर्ण संगीत की सराहना करना
 (4) भारत के शेयर बाजार में निवेश करना
13. अनुच्छेद के पहले वाक्य में प्रयुक्त 'परिलक्षित' शब्द का भारतीय संस्कृति के हज़ारों वर्षों के संदर्भ में क्या निहितार्थ है ?
 (1) भारतीय संस्कृति एक अमूर्त विचार है, जिसे आसानी से देखा नहीं जा सकता।
 (2) भारतीय संस्कृति का विकास बिना किसी योजना के अचानक और अनियोजित तरीके से हुआ है।
 (3) हज़ारों वर्षों का इतिहास कला, साहित्य, परंपराओं और ऐतिहासिक स्थलों के रूप में ठोस और दृश्यमान रूप में सामने आता है।
 (4) भारतीय संस्कृति समय के साथ समाप्त हो रही है और अब केवल इतिहास अभिलेखों में बची है।

14. Assertion (A) : The preservation and promotion of India's cultural assets must be treated as a high-priority national objective. Reason (R) : This cultural heritage not only maintains the unique identity of the nation but is also highly critical in strengthening the country's economic growth.

(1) Both (A) and (R) are true, and (R) is the correct explanation of (A).
(2) Both (A) and (R) are true, but (R) is not the correct explanation of (A).
(3) (A) is true, but (R) is false.
(4) (A) is false, but (R) is true.

15. Based on the passage, consider the following statements regarding India's cultural wealth :
(a) It has manifested over a timeline spanning several millennia.
(b) It serves as the foundational justification for the national tourism slogan, 'Incredible India'.
(c) Its global impact is restricted purely to spiritual practices and classical academia.
(d) It includes both tangible creations and intangible elements.
Choose the correct answer from the options given below :

(1) Only (a) and (b) are correct.
(2) Only (a), (b) and (d) are correct.
(3) Only (b), (c) and (d) are correct.
(4) All (a), (b), (c) and (d) are correct.

16. Radio and Television are the examples of :

(1) Group communication
(2) Intrapersonal communication
(3) Interpersonal communication
(4) Mass communication

17. On which criteria communication can be classified into 'Intrapersonal', 'Inter-personal', 'Group' and 'Mass' communication ?

(1) Medium of communication
(2) Number of participants of communication
(3) Message of communication
(4) Purpose of communication

14. कथन (A) : भारत की सांस्कृतिक संपदा का संरक्षण, संवर्धन एवं प्रसार देश की सर्वोच्च प्राथमिकता में शामिल होना चाहिए।
कारण (R) : यह सांस्कृतिक विरासत न केवल देश की अनूठी पहचान को बनाए रखती है, बल्कि देश की आर्थिक व्यवस्था को सुदृढ़ करने में भी बहुत महत्वपूर्ण है।

(1) (A) और (R) दोनों सही हैं और (R), (A) की सही व्याख्या करता है।
(2) (A) और (R) दोनों सही हैं, परन्तु (R), (A) की सही व्याख्या नहीं करता है।
(3) (A) सही है, परन्तु (R) गलत है।
(4) (A) गलत है, परन्तु (R) सही है।

15. अनुच्छेद के आधार पर, भारत की सांस्कृतिक संपदा के संबंध में निम्नलिखित कथनों पर विचार कीजिए :
(a) यह कई सहस्राब्दियों की समय-सीमा में प्रकट हुई है।
(b) यह राष्ट्रीय पर्यटन स्लोगन, 'अतुल्य भारत' के लिए मूलभूत औचित्य प्रदान करती है।
(c) इसका वैश्विक प्रभाव विशुद्ध रूप से केवल आध्यात्मिक प्रथाओं और शास्त्रीय शिक्षाविदों तक ही सीमित है।
(d) इसमें मूर्त रचनाएँ और अमूर्त तत्त्व दोनों शामिल हैं।
नीचे दिए गए विकल्पों में से सही उत्तर का चयन कीजिए :

(1) केवल (a) और (b) सही हैं।
(2) केवल (a), (b) और (d) सही हैं।
(3) केवल (b), (c) और (d) सही हैं।
(4) सभी (a), (b), (c) और (d) सही हैं।

16. रेडियो और टेलीविजन उदाहरण हैं :

(1) समूह संचार के (2) अंतःवैयक्तिक संचार के
(3) अंतर-वैयक्तिक संचार के
(4) जनसंचार के

17. किस मानदंड के आधार पर संचार को 'अंतःवैयक्तिक', 'अंतर-वैयक्तिक', 'समूह' और 'जनसंचार' में वर्गीकृत किया जा सकता है ?

(1) संचार का माध्यम
(2) संचार में भाग लेने वालों की संख्या
(3) संचार का संदेश (4) संचार का उद्देश्य

18. 'Circumlocution' as a barrier to communication refers to :
- (1) Communicating through excessive use of technical jargon
 - (2) Using an unnecessarily roundabout way of expressing an idea instead of being direct
 - (3) A breakdown in communication caused by physical noise in the channel
 - (4) Withholding information deliberately to maintain power
19. A technical word interpreted differently by the sender and receiver illustrates :
- (1) Physical barrier
 - (2) Semantic barrier
 - (3) Mechanical barrier
 - (4) Physiological barrier
20. In an organization, communication that takes place between employees belonging to different departments at the same hierarchical level is known as :
- (1) Vertical communication
 - (2) Horizontal communication
 - (3) Diagonal communication
 - (4) Upward communication
21. A shopkeeper takes 10% profit on his goods. He lost 20% of his goods during a theft. What is his loss percent ?
- (1) 10%
 - (2) 12%
 - (3) 8%
 - (4) 14%
22. Next term of the following letter series is - AZBY, CWFT, ETJO, GQNJ,
- (1) IOQE
 - (2) INQF
 - (3) IORF
 - (4) INRE
23. A is sister of B. F is daughter of G. C is mother of B. D is father of C. E is mother of D. A is related to D as :
- (1) Granddaughter
 - (2) Daughter
 - (3) Daughter-in-law
 - (4) Sister
24. Next term of the following number series is - 21, 65, 121, 209, 321, 453, 621,
- (1) 809
 - (2) 797
 - (3) 799
 - (4) 807

18. संचार में बाधा के रूप में "वाक्वैचित्र्य" (Circumlocution) का तात्पर्य है
- (1) अत्यधिक तकनीकी विशिष्ट शब्दावली के प्रयोग से संचार करना ।
 - (2) किसी विचार को सीधे तरीके से व्यक्त करने के बजाए अनावश्यक रूप से घुमा-फिराकर व्यक्त करना ।
 - (3) संचार माध्यम में भौतिक शोर के कारण होने वाला अवरोध ।
 - (4) शक्ति बनाए रखने के लिए जानबूझकर सूचना को रोकना ।
19. कोई तकनीकी शब्द जिसे प्रेषक और प्राप्तकर्ता अलग-अलग अर्थों में समझते हैं, वह किसका उदाहरण होगा ?
- (1) भौतिक बाधा
 - (2) अर्थगत बाधा
 - (3) यांत्रिक बाधा
 - (4) शारीरिक बाधा
20. किसी संगठन में समान पदानुक्रमीय स्तर पर स्थित विभिन्न विभागों के कर्मचारियों के बीच होने वाला संचार क्या कहलाता है ?
- (1) ऊर्ध्वाधर संचार
 - (2) क्षैतिज संचार
 - (3) विकर्ण संचार
 - (4) ऊर्ध्वगामी संचार
21. एक दुकानदार अपने सामान पर 10% का मुनाफा कमाता है । चोरी में उसका 20% सामान चला गया । उसका हानि प्रतिशत क्या है ?
- (1) 10%
 - (2) 12%
 - (3) 8%
 - (4) 14%
22. निम्न वर्ण श्रेणी का अगला पद है - AZBY, CWFT, ETJO, GQNJ,
- (1) IOQE
 - (2) INQF
 - (3) IORF
 - (4) INRE
23. A, B की बहन है । F, G की बेटी है । C, B की माँ है । D, C के पिता है । E, D की माँ है । A का D से क्या सम्बन्ध है ?
- (1) पोती/नातिन
 - (2) बेटी
 - (3) बहू
 - (4) बहन
24. निम्न संख्या श्रेणी का अगला पद है - 21, 65, 121, 209, 321, 453, 621,
- (1) 809
 - (2) 797
 - (3) 799
 - (4) 807

25. $\frac{1}{15} + \frac{1}{35} + \frac{1}{63} + \frac{1}{99} + \frac{1}{143}$ is equal to

(1) $\frac{8}{39}$

(2) $\frac{5}{39}$

(3) $\frac{7}{39}$

(4) $\frac{2}{39}$

26. Which of the codes given below contains only the correct statements ?

Statements :

(a) Venn diagram represents the arguments graphically.

(b) Venn diagram can enhance our understanding.

(c) Venn diagram may be called valid or invalid.

(d) Venn diagram is clear method of notation.

(1) (a), (b) and (c) only

(2) (a), (b) and (d) only

(3) (b), (c) and (d) only

(4) (a), (c) and (d) only

27. A horse ran 100 miles without stopping. What was the average speed in miles per hour ?

Statements :

I. The horse ran 20 miles per hour for the first 50 miles.

II. The entire journey starts from 8 pm on day one to 4 am the following day.

Select one of the answer choices given, whether the data given in the statements are sufficient for answering the question.

(1) Statement I alone is sufficient.

(2) Statement II alone is sufficient.

(3) Both statements I and II taken together are sufficient .

(4) None of the statement is sufficient.

28. "Planets are very large in size. Therefore, the atoms, from which they are formed, should be large enough." This inference commits which kind of fallacy ?

(1) Fallacy of ambiguity

(2) Fallacy of equivocation

(3) Fallacy of division (4) Ad populum

25. $\frac{1}{15} + \frac{1}{35} + \frac{1}{63} + \frac{1}{99} + \frac{1}{143}$ बराबर है

(1) $\frac{8}{39}$

(2) $\frac{5}{39}$

(3) $\frac{7}{39}$

(4) $\frac{2}{39}$

26. नीचे दिए गए कूटों में से किसमें केवल सही कथन है ?
कथन :

(a) वेन आरेख तर्कों को ग्राफ के रूप में दिखाता है ।

(b) वेन आरेख हमारी समझ को बेहतर बना सकता है ।

(c) वेन आरेख को सही या गलत कहा जा सकता है ।

(d) वेन आरेख आकृतियों को दिखाने का एक स्पष्ट तरीका है ।

(1) केवल (a), (b) और (c)

(2) केवल (a), (b) और (d)

(3) केवल (b), (c) और (d)

(4) केवल (a), (c) और (d)

27. एक घोड़ा बिना रुके 100 मील दौड़ा । उसकी औसत गति मील प्रति घंटा में क्या थी ?

कथन

I. घोड़ा पहले 50 मील तक 20 मील प्रति घंटा की गति से दौड़ा ।

II. पूरी यात्रा पहले दिन रात 8 बजे शुरू हुई और अगले दिन सुबह 4 बजे खत्म हुई ।

दिये गये उत्तर विकल्पों में से चुनकर बतायें कि क्या कथनों में दी गयी जानकारी सवाल का जवाब देने के लिये काफी है ।

(1) सिर्फ कथन I. काफी है ।

(2) सिर्फ कथन II. काफी है ।

(3) कथन I. और II. मिलकर काफी हैं ।

(4) कोई भी कथन काफी नहीं है ।

28. "ग्रहों का आकार बहुत बड़ा है । इसलिये परमाणु, जिससे ये बने हैं, का आकार पर्याप्त बड़ा होना चाहिये ।" यह अनुमान किस प्रकार के हेतुभास को दिखाता है ?

(1) अस्पष्टता का हेतुभास

(2) शब्दार्थ-भ्रम का हेतुभास

(3) विभाजन का हेतुभास (4) लोकप्रियता का तर्कदोष

29. Consider the statement and the following assumptions and decide which of the assumptions is implicit in the statement.
Statement : The new environmental law has been passed in our parliament with two-third majority.

Assumptions :

I : Protecting the environment has become a very important issue in our society.

II : This will absolve the government of its responsibility for any further damage to the environment.

(1) Only assumption I is implicit.

(2) Only assumption II is implicit.

(3) Both I and II are implicit.

(4) Neither I nor II is implicit.

30. Consider the following propositions :

A is human and mortal.

B is human and mortal.

C is human and mortal.

D is human and mortal.

Therefore, 'All humans are mortal' is an example of :

(1) Deductive argument

(2) Inductive argument

(3) Syllogistic argument

(4) None of these

31. Which of the following best describes the primary purpose of data governance in an organization ?

(1) Managing the complete life cycle of data, including storage, processing and disposal.

(2) Identifying key business entities and improving the quality of master data.

(3) Establishing processes, roles, policies, standards and responsibilities to ensure the effective and efficient use of data.

(4) Creating and maintaining data warehouses for business intelligence applications.

32. In qualitative data interpretation, data is often coded primarily to :

(1) Calculate the mean and standard deviation.

(2) Convert data into numerical values.

(3) Group and label data into identifiable themes.

(4) Perform regression analysis.

29. कथन और उसके बाद दी गई धारणाओं पर विचार करें और तय करें कि कौन सी धारणा कथन में निहित है।

कथन : हमारी संसद में नया पर्यावरण कानून दो-तिहाई बहुमत से पारित किया गया है।

धारणाएँ :

I : हमारे समाज में पर्यावरण की रक्षा करना एक बहुत महत्वपूर्ण मुद्दा बन गया है।

II : इससे सरकार पर्यावरण को होने वाले किसी भी और नुकसान के लिये अपनी जिम्मेदारी से मुक्त हो जायेगी।

(1) केवल धारणा I निहित है।

(2) केवल धारणा II निहित है।

(3) I और II दोनों निहित हैं।

(4) न तो I और न ही II निहित है।

30. निम्न तर्कवाक्यों पर विचार करें :

A इंसान है और नश्वर है।

B इंसान है और नश्वर है।

C इंसान है और नश्वर है।

D इंसान है और नश्वर है।

इसलिये, 'सभी इंसान नश्वर हैं।' किसका उदाहरण है ?

(1) निगमनात्मक तर्क

(2) आगमनात्मक तर्क

(3) न्याय-वाक्य सम्बन्धी तर्क

(4) इनमें से कोई नहीं

31. निम्नलिखित में से कौन सा विकल्प किसी संगठन में प्रदत्त शासन के प्रमुख उद्देश्य का सर्वोत्तम वर्णन करता है ?

(1) प्रदत्त के सम्पूर्ण जीवन-चक्र का प्रबन्धन करना, जिसमें उसका भंडारण, प्रसंस्करण तथा निपटान सम्मिलित हैं।

(2) प्रमुख व्यावसायिक इकाइयों की पहचान करना तथा मूल प्रदत्त की गुणवत्ता में सुधार करना।

(3) प्रदत्त के प्रभावी एवं दक्ष उपयोग को सुनिश्चित करने हेतु प्रक्रियाओं, भूमिकाओं, नीतियों, मानकों तथा उत्तरदायित्वों की स्थापना करना।

(4) व्यावसायिक बुद्धिमत्ता अनुप्रयोगों के लिए प्रदत्त भंडारों का निर्माण एवं रखरखाव करना।

32. गुणात्मक आँकड़ों की व्याख्या में आँकड़ों का कूटांकन मुख्यतः किस उद्देश्य से किया जाता है ?

(1) माध्य एवं मानक विचलन की गणना करने के लिए।

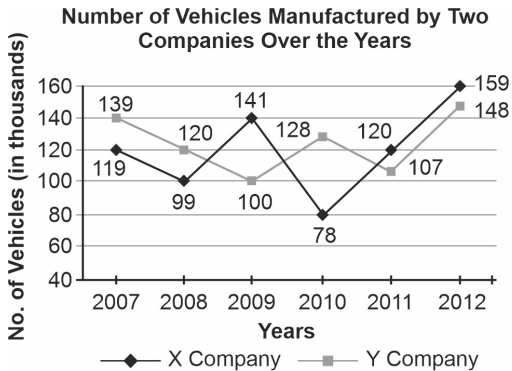
(2) आँकड़ों को संख्यात्मक मानों में परिवर्तित करने के लिए।

(3) आँकड़ों को पहचान योग्य विषय-वस्तुओं के आधार पर समूहबद्ध एवं नामांकित करने के लिए।

(4) प्रतिगमन विश्लेषण करने के लिए

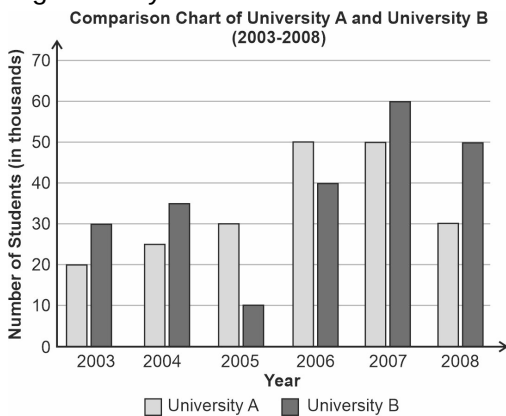

33. Study the following graph carefully and answer the given question. The graph consists of data about the number of vehicles produced by companies X & Y over the years. In which of the following years, the difference between the productions of companies X & Y was the maximum ?

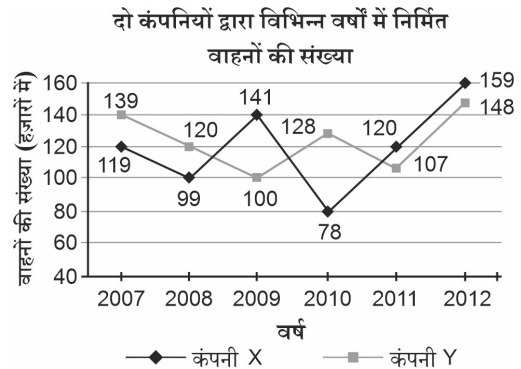
- (1) 2010
(2) 2008
(3) 2007
(4) 2009

34. The bar graph consists of data on number of students passed (in thousands) from two universities A and B in the years 2003 to 2008. Study the bar graph given below and answer the following question :
What is difference between the total number of students passed from both the universities together in 2007 and the total number of students passed from both the universities together in year 2005 ?

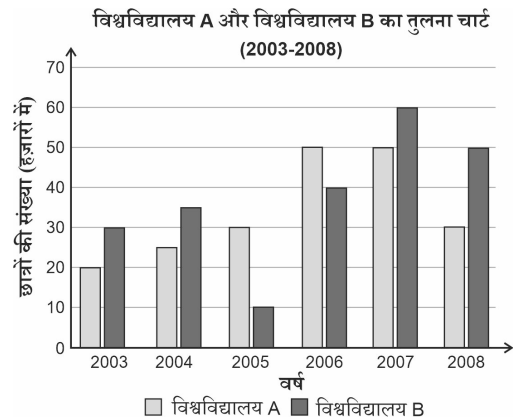
- (1) 20000
(2) 30000
(3) 60000
(4) 70000

33. नीचे दिए गए ग्राफ को ध्यान से देखें और पूछे गये सवाल का जवाब दें। यह ग्राफ X और Y दो कंपनियों द्वारा विभिन्न वर्षों में बनाए गए वाहनों की संख्या के बारे में जानकारी देता है।
इनमें से किस साल में कंपनी X और Y के उत्पादन के बीच का अन्तर सबसे अधिक था ?

- (1) 2010
(2) 2008
(3) 2007
(4) 2009

34. बार आरेख में 2003 से 2008 तक के वर्षों में दो विश्वविद्यालयों A और B से उत्तीर्ण छात्रों की संख्या (हज़ारों में) का आँकड़ा दिया गया है। नीचे दिए गए बार आरेख का अध्ययन करें और निम्नलिखित प्रश्न का उत्तर दें :
वर्ष 2007 में दोनों विश्वविद्यालयों से मिलाकर उत्तीर्ण छात्रों की कुल संख्या और वर्ष 2005 में दोनों विश्वविद्यालयों से मिलाकर उत्तीर्ण छात्रों की कुल संख्या के बीच कितना अन्तर था ?

- (1) 20000
(2) 30000
(3) 60000
(4) 70000

35. The following table presents data on the number of vehicles of three types (A, B and C) produced by a company over seven years, from 2012 to 2018. Based on data in table, answer the question given below :

The number of A type vehicles produced in the year 2014 was what percent of the number of C type of vehicles produced in the year 2016 ?

Year	A Type	B Type	C Type
2012	5,000	20,000	15,000
2013	15,000	10,000	22,500
2014	10,000	15,000	30,000
2015	17,500	15,000	23,000
2016	25,000	20,000	15,000
2017	13,000	25,000	20,000
2018	30,000	35,000	25,000

- (1) Approximately 33.33%
 (2) Approximately 66.67%
 (3) Approximately 50.25%
 (4) Approximately 15.63%
36. The primary purpose of the National Academic Depository is
 (1) To host video lectures for university students.
 (2) To provide Massive Open Online Courses (MOOCs).
 (3) To facilitate the digital storage and verification of academic degrees.
 (4) To provide funds for the research projects.
37. The objective of Digital India Mission is :
 (1) To transform India into a digitally empowered society and knowledge economy.
 (2) To promote industries.
 (3) To develop agricultural field.
 (4) To enhance the physical infrastructure.
38. Which layer of OSI reference model establishes the route between the sending and receiving stations ?
 (1) Network layer (2) Data link layer
 (3) Transport layer (4) Physical layer

35. निम्नलिखित तालिका में एक कंपनी द्वारा सात वर्षों 2012 से 2018 तक, तीन प्रकार के वाहनों (A, B और C) के उत्पादन की संख्या के बारे में आँकड़ा प्रस्तुत किया गया है। तालिका में दिए गए आँकड़ों के आधार पर नीचे दिए गए प्रश्न का उत्तर दें :

वर्ष 2014 में बनी A प्रकार के वाहनों की संख्या, वर्ष 2016 में बनी C प्रकार के वाहनों की संख्या का कितना प्रतिशत थी ?

वर्ष	A प्रकार	B प्रकार	C प्रकार
2012	5,000	20,000	15,000
2013	15,000	10,000	22,500
2014	10,000	15,000	30,000
2015	17,500	15,000	23,000
2016	25,000	20,000	15,000
2017	13,000	25,000	20,000
2018	30,000	35,000	25,000

- (1) लगभग 33.33% (2) लगभग 66.67%
 (3) लगभग 50.25% (4) लगभग 15.63%
36. नेशनल एकेडेमिक डिपोजिटरी का मूल उद्देश्य क्या है ?
 (1) विश्वविद्यालय के विद्यार्थियों के लिए वीडियो लेक्चर (दृश्य-श्रव्य व्याख्यान) आयोजित/उपलब्ध करवाना।
 (2) वृहद् मुक्त ऑनलाइन पाठ्यक्रम (MOOCs) उपलब्ध करवाना।
 (3) शैक्षणिक उपाधियों के डिजिटल भंडारण एवम् सत्यापन को सुगम बनाना।
 (4) शोध परियोजनाओं (रिसर्च प्रोजेक्ट) के लिए वित्तीय सहायता उपलब्ध करवाना।
37. डिजिटल इंडिया मिशन का उद्देश्य क्या है ?
 (1) भारत को डिजिटल रूप से सशक्त समाज एवम् ज्ञान आधारित अर्थव्यवस्था में परिवर्तित करना।
 (2) उद्योगों को बढ़ावा देना।
 (3) कृषि क्षेत्र का विकास करना।
 (4) भौतिक अवसंरचना (फीजिकल इन्फ्रास्ट्रक्चर) को मजबूत बनाना।
38. ओ.एस.आई. संदर्भ मॉडल की कौन सी परत (लेयर) प्रेषक और प्राप्तकर्ता स्टेशनों के बीच पथ (रूट) का निर्धारण करती है ?
 (1) नेटवर्क परत (2) डेटा लिंक परत
 (3) ट्रांसपोर्ट परत (4) भौतिक (फीजिकल) परत

39. Which protocol is used for remote login ?
(1) HTTP (2) FTP
(3) SMTP (4) Telnet
40. Which of the following is a unique 12 digit identification number linked to the Academic Bank of Credits (ABC) ?
(1) Aadhar (2) APAAR
(3) ISSN (4) IMEI
41. What is key conceptual difference between the Millennium Development Goals (MDGs) and Sustainable Development Goals (SDGs) ?
(1) MDGs focused only on environmental issues, while SDGs focus only on economic issues.
(2) MDGs were universal while SDGs apply only to developing countries.
(3) Compared with MDGs, the SDGs integrate economic, social and environmental dimensions of development more comprehensively.
(4) MDGs included more objectives and targets than SDGs.
42. Excessive application of Nitrogen-rich fertilizers is most commonly associated with which of the following environmental impacts ?
(1) Increased soil salinity.
(2) Eutrophication and acceleration in soil acidification.
(3) Eutrophication and acceleration in soil basicity.
(4) Both Increased soil salinity & Eutrophication and acceleration in soil acidification.
43. According to India's National Forest Policy (1988), what proportion of total geographical area of country's hilly and mountainous region should be maintained under forest and tree cover ?
(1) One-third of such area
(2) One-fourth of such area
(3) Two-fifth of such area
(4) Two-third of such area
39. कौन सा प्रोटोकॉल दूरस्थ लॉगिन (रिमोट लॉगिन) के काम आता है ?
(1) HTTP (2) FTP
(3) SMTP (4) Telnet
40. एकेडेमिक बैंक ऑफ क्रेडिट्स (ABC) से संबद्ध 12 अंक की अनन्य परिचायक संख्या (यूनिक आइडेंटिटी नंबर) है :
(1) आधार (2) अपार
(3) आई.एस.एस.एन. (4) आई.एम.ई.आई.
41. सहस्राब्दी विकास लक्ष्यों (MDGs) तथा सतत विकास लक्ष्यों (SDGs) के मध्य मुख्य वैचारिक अंतर क्या है ?
(1) MDGs केवल पर्यावरणीय विषयों पर केन्द्रित थे, जबकि SDGs केवल आर्थिक विषयों पर केन्द्रित हैं।
(2) MDGs सार्वभौमिक थे, जबकि SDGs केवल विकासशील देशों पर लागू होते हैं।
(3) MDGs की तुलना में SDGs विकास के आर्थिक, सामाजिक तथा पर्यावरणीय आयामों को अधिक व्यापक रूप से एकीकृत करते हैं।
(4) MDGs में SDGs की तुलना में अधिक उद्देश्य एवं लक्ष्य शामिल थे।
42. नाइट्रोजन-समृद्ध उर्वरकों का अत्यधिक उपयोग सामान्यतः निम्नलिखित में से किस पर्यावरणीय परिणाम से सर्वाधिक संबंधित है ?
(1) मृदा लवणता में बढ़ोतरी।
(2) सुपोषणता एवं मृदा अम्लीकरण त्वरण।
(3) सुपोषणता एवं मृदा क्षारकता त्वरण।
(4) दोनों मृदा लवणता में बढ़ोतरी एवं सुपोषणता एवं मृदा अम्लीकरण त्वरण।
43. भारत की राष्ट्रीय वन नीति (1988) के अनुसार, देश के पर्वतीय एवं पहाड़ी क्षेत्रों के कुल भौगोलिक क्षेत्रफल का कितना भाग वन एवं वृक्ष आवरण के अंतर्गत बनाये रखा जाना चाहिए ?
(1) ऐसे क्षेत्रफल का एक-तिहाई
(2) ऐसे क्षेत्रफल का एक-चौथाई
(3) ऐसे क्षेत्रफल का दो-पंचमांश
(4) ऐसे क्षेत्रफल का दो-तिहाई

44. Which of the following groups of gases is NOT strictly a group of greenhouse gases ?
 (1) Carbon dioxide (CO₂), Nitrous oxide (N₂O), Methane (CH₄)
(2) Carbon monoxide (CO), Carbon dioxide (CO₂), Methane (CH₄)
 (3) Carbon dioxide (CO₂), Ozone (O₃), Methane (CH₄)
 (4) Water vapour (H₂O), Carbon dioxide (CO₂), Methane (CH₄)
45. Which of the following sequences correctly represents the chronological order of the standard disaster management cycle phases as recognized by the National Disaster Management Authority (NDMA), Government of India ?
(1) Mitigation → Preparedness → Response → Recovery
 (2) Recovery → Mitigation → Response → Preparedness
 (3) Response → Mitigation → Recovery → Preparedness
 (4) Preparedness → Recovery → Mitigation → Response
46. Which of the following organizations is working for Indianization of education ?
 (1) Smile foundation (2) Nanhi Kali
(3) Bhartiya Shikshan Mandal
 (4) Rupayan Sansthan, Borunda
47. Which of the following is an ancient language typically studied under oriental learning institution in India ?
 (1) Mojo **(2) Prakrit**
 (3) Verse (4) Carbon
48. Which is a national skill certification scheme aimed at making India's youth job ready ?
 (1) PMJDY **(2) PMKVY**
 (3) PMJAY (4) PMSBY
49. The PM Shri Narendra Modi urged to revive which old Indian tradition in the 135th episode of Mann Ki Baat ?
 (1) Ashwamedha (2) Jatkarma
(3) Rajyabhishek (4) Shastrartha

44. निम्नलिखित में से कौन सा गैसों का समूह पूर्णतः ग्रीनहाउस गैसों का समूह नहीं है ?
 (1) कार्बन डाइऑक्साइड (CO₂), नाइट्रस ऑक्साइड (N₂O), मीथेन (CH₄)
(2) कार्बन मोनोऑक्साइड (CO), कार्बन डाइऑक्साइड (CO₂), मीथेन (CH₄)
 (3) कार्बन डाइऑक्साइड (CO₂), ओजोन (O₃), मीथेन (CH₄)
 (4) जल वाष्प (H₂O), कार्बन डाइऑक्साइड (CO₂), मीथेन (CH₄)
45. राष्ट्रीय आपदा प्रबंधन प्राधिकरण (NDMA), भारत सरकार द्वारा मान्यता-प्राप्त मानक आपदा प्रबंधन चक्र के चरणों के सही कालानुक्रमिक क्रम को निम्नलिखित में से कौन सा अनुक्रम दर्शाता है ?
(1) शमन → तत्परता → अनुक्रिया → पुनर्प्राप्ति
 (2) पुनर्प्राप्ति → शमन → अनुक्रिया → तत्परता
 (3) अनुक्रिया → शमन → पुनर्प्राप्ति → तत्परता
 (4) तत्परता → पुनर्प्राप्ति → शमन → अनुक्रिया
46. निम्नलिखित में से कौन सा संगठन शिक्षा के भारतीयकरण के लिए कार्यरत है ?
 (1) स्माइल फाउंडेशन (2) नन्ही कली
(3) भारतीय शिक्षण मंडल (4) रूपायन संस्थान, बोरुंदा
47. निम्नलिखित में से कौन सी एक पुरातन भाषा है, जिसका अध्ययन सामान्यतः भारत के प्राच्य शिक्षा (ओरिएण्टल लर्निंग) संस्थानों में किया जाता है ?
 (1) मोजो (Mojo) **(2) प्राकृत (Prakrit)**
 (3) वर्स (Verse) (4) कार्बन (Carbon)
48. कौन सी राष्ट्रीय कौशल प्रमाणन योजना भारत के युवाओं को रोज़गार के लिए तैयार करती है ?
 (1) पीएमजेडीवाई **(2) पीएमकेवीवाई**
 (3) पीएमजेएवाई (4) पीएमएसबीवाई
49. प्रधानमंत्री श्री नरेन्द्र मोदी ने मन की बात के 135^{वें} संस्करण में किस भारतीय पुरातन पद्धति के पुनरुत्थान की बात कही ?
 (1) अश्वमेध (2) जातकर्म
 (3) राज्याभिषेक **(4) शास्त्रार्थ**

50. Grammarian Panini was associated with :
(1) Nalanda	(2) Vikramshila
(3) Takshashila	(4) Odantpuri

50. वैयाकरण पाणिनि किस विश्वविद्यालय से जुड़े थे ?
(1) नालंदा	(2) विक्रमशिला
(3) तक्षशिला	(4) उदंतपुरी

Part-II / भाग-II

51. ਉੱਦਾਤ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਕਿਸ ਯੁਨਾਨੀ ਚਿੰਤਕ ਦੀ ਦੇਣ ਹੈ ?
 (1) ਅਰਸਤੂ (2) ਲੌਜਾਈਨਸ (3) ਪਲੈਟੋ (4) ਯੂਰੀਪਡੀਜ਼
52. ਮੱਧਕਾਲੀ ਕਾਵਿ-ਰੂਪ ਸੀਹਰਫ਼ੀ ਬਾਰੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕਥਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਠੀਕ ਹੈ ?
 (1) ਫ਼ਾਰਸੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਛੇ ਹਰਫ਼ਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਲਿਖੀ ਕਵਿਤਾ (2) ਸੀਹ ਵਰਗੀ ਦਲੇਰੀ ਵਾਲੇ ਨਾਇਕ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ ਕਾਵਿ-ਬਿਰਤਾਂਤ
 (3) ਖਲਨਾਇਕ ਦੇ ਧਿਆਹ ਕਾਰਨਾਮਿਆਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖੀ ਬਿਰਤਾਂਤਕ ਕਵਿਤਾ
 (4) ਫ਼ਾਰਸੀ ਰਸਮੁਲਖਤ (ਵਰਣਮਾਲਾ) ਦੇ ਅੱਖਰਾਂ 'ਤੇ ਵਿਆਖਿਆ ਰੂਪ ਲਿਖੀ ਕਵਿਤਾ
53. ਰੋਲਾਂ ਵਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਲੇਖ 'ਲੇਖਕ ਦੀ ਮੌਤ' (The Death of the Author) ਦੇ ਅਖ਼ੀਰਲੇ ਵਾਕ "ਲੇਖਕ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਮੁੱਲ ਤਾਰ ਕੇ ਹੀ ਪਾਠਕ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।" ਵਿੱਚ ਲੇਖਕ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ ?
 (1) ਲੇਖਕ ਦੀ ਰਚਨਾ ਦਾ ਮੁੱਲ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। (2) ਲੇਖਕ ਮਰਨ ਬਾਅਦ ਹੀ ਆਪਣੇ ਪਾਠਕ ਨਾਲ ਜੁੜ ਸਕਦਾ ਹੈ।
 (3) ਰਚਨਾ ਦੇ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਚਨਾ ਦੇ ਅਰਥ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਲੇਖਕ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ।
 (4) ਲੇਖਕ ਆਪਣਾ ਆਪਾ ਮਾਰਕੇ ਲਿਖਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਹੀ ਉਸਦੀ ਰਚਨਾ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।
54. 'ਵਕ੍ਰੋਕਤੀ' ਸੰਕਲਪ ਕਿਸਦਾ ਹੈ।
 (1) ਵਾਮਨ (2) ਭਰਤ ਮੁਨੀ (3) ਕੁੰਤਕ (4) ਢੰਡੀ
55. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਰੂਪ ਸ਼੍ਰਵ ਕਾਵਿ ਦਾ ਉਪਭੇਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ?
 (1) ਪ੍ਰਬੰਧ-ਕਾਵਿ (2) ਉਪਰੂਪਕ (3) ਮਹਾਂਕਾਵਿ (4) ਮੁਕਤਕ
56. ਰਸ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ ਅਨੁਸਾਰ ਰੌਦ੍ਹ ਰਸ ਦਾ ਸਥਾਈ ਭਾਵ ਕਿਹੜਾ ਹੈ ?
 (1) ਹੰਕਾਰ/ਹਉਮੈ (2) ਸ਼ੋਕ (3) ਕ੍ਰੋਧ (4) ਭੈਅ
57. ਸੰਯੁਕਤ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰੀ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?
 (1) ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹੋਰ ਖਿੱਤਿਆਂ 'ਚ ਰਚੇ ਜਾ ਰਹੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰੀ
 (2) ਸੰਪ੍ਰਦਾਇਕ ਵੱਖਰੇਵਿਆਂ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਉੱਠ ਕੇ ਸਭ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖੇ ਜਾ ਰਹੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰੀ
 (3) ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਵੱਸਦੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਸਾਹਿਤਕ ਪ੍ਰਗਟਾਵਿਆਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰੀ
 (4) ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ 'ਚ ਲਿਖੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰੀ
58. ਡਾ. ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਹੈ
 (1) ਪੰਜਾਬੀ ਖੋਜ ਸੰਦਰਭ (2) ਖੋਜ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਆਲੋਚਨਾ (3) ਖੋਜ: ਸਿਧਾਂਤ ਤੇ ਵਿਹਾਰ (4) ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਸਮਝ
59. ਨਜ਼ਮ ਹੁਸੈਨ ਸੱਯਦ ਦੀ ਰਾਇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਦਰਯਾਰ ਰਚਿਤ ਕਿੱਸਾ 'ਪੂਰਨ ਭਗਤ' ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਦੀ ਨੀਂਹ ਕੀ ਹੈ ?
 (1) ਮਾਂ-ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਜੈਵਿਕ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਸਮਝ ਬਾਰੇ ਲੂਣਾ ਅਤੇ ਪੂਰਨ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਦਾ ਵੱਖਰੇਵਾਂ ਅਤੇ ਭੇੜ
 (2) ਅਨਜੋੜ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦਾ ਸੰਤਾਪ ਹੁੰਦਾਉਂਦੀ ਕਾਮ-ਆਤੁਰ ਲੂਣਾ ਦਾ ਉਤੇਜਿਤ ਅਤੇ ਵੇਗਮਈ ਵਤੀਰਾ
 (3) ਮੜ੍ਹੇਈ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਲੂਣਾ ਅਤੇ ਪੂਰਨ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਈ ਤਿੱਖੀ ਤਕਰਾਰ
 (4) 'ਮਾਂ' ਲਫਜ਼ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪੂਰਨ ਅਤੇ ਲੂਣਾ ਦਰਮਿਆਨ ਹੋਇਆ ਤਿੱਖਾ ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦ (ਵਿਦਕਰਾ)
60. ਡਾ. ਹਰਿਭਜਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪੁਸਤਕ 'ਸਾਹਿਤ ਸ਼ਾਸਤਰ' ਅਨੁਸਾਰ ਕਲਾ ਅਤੇ ਕਲਾ-ਅਧਿਐਨ ਵਿੱਚ ਕੀ ਫ਼ਰਕ ਹੈ ?
 (1) ਜੋ ਫ਼ਰਕ ਕਲਾ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਹੈ। (2) ਜੋ ਅੰਤਰ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ (Nature) ਅਤੇ ਭੌਤਿਕੀ (Physics) ਵਿੱਚ ਹੈ।
 (3) ਜੋ ਫ਼ਰਕ ਦਿਲ ਅਤੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਹੈ। (4) ਜੋ ਵੱਖਰੇਵਾਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਵਿੱਚ ਹੈ।
61. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਫ਼ੀ ਕਵੀਆਂ ਦਾ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਅਨੁਸਾਰ ਸਹੀ ਕਾਲਕ੍ਰਮ ਚੁਣੋ
 (1) ਸ਼ਾਹ ਸ਼ਰਫ਼ ਬਟਾਲਵੀ, ਸ਼ਾਹ ਹੁਸੈਨ, ਬੁਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ, ਸੁਲਤਾਨ ਬਾਹੂ (2) ਬੁਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ, ਸ਼ਾਹ ਹੁਸੈਨ, ਸੁਲਤਾਨ ਬਾਹੂ ਸ਼ਾਹ ਸ਼ਰਫ਼ ਬਟਾਲਵੀ
 (3) ਸ਼ਾਹ ਹੁਸੈਨ, ਬੁਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ, ਸੁਲਤਾਨ ਬਾਹੂ, ਸ਼ਾਹ ਸ਼ਰਫ਼ ਬਟਾਲਵੀ (4) ਸ਼ਾਹ ਹੁਸੈਨ, ਸੁਲਤਾਨ ਬਾਹੂ, ਸ਼ਾਹ ਸ਼ਰਫ਼ ਬਟਾਲਵੀ, ਬੁਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ

62. ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਸਹਿਜ ਜਾਂ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦੇ ਭੋਗ ਸਮੇਂ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਂਦੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਸਲੋਕਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਗਿਣਤੀ ਕਿੰਨੀ ਹੈ ?

(1) 59

(2) 58

(3) 57

(4) 56

63. ਸੂਫ਼ੀਵਾਦ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਫ਼ੀ-ਕਾਵਿ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੇਖਕਾਂ ਦਾ ਮਿਲਾਨ ਕਰੋ ।

A. ਇਸਲਾਮ ਅਤੇ ਸੂਫ਼ੀਵਾਦ	i. ਸੱਯਦ ਅਲੀ ਅੱਬਾਸ ਜਲਾਲਪੁਰੀ
B. ਸੂਫ਼ੀਵਾਦ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲੇਖ	ii. ਗੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ
C. ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਫ਼ੀ ਕਾਵਿ ਅਤੇ ਸਰੀਅਤ	iii. ਦੀਵਾਨ ਸਿੰਘ
D. ਸੂਫ਼ੀ ਕਾਵਿ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ	iv. ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ

(1) A-ii, B-iv, C-iii, D-i

(2) A-i, B-iii, C-iv, D-ii

(3) A-ii, B-iii, C-iv, D-i

(4) A-iii, B-ii, C-i, D-iv

64. ਗੁਰੂ/ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਅਤੇ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਕੀ ਨਾਂ ਸੀ ?

(1) ਸਵਾਮੀ ਪਰਮਾਨੰਦ ਜੀ ਅਤੇ ਭਾਵਾਨੰਦ ਜੀ

(2) ਸੁਆਮੀ ਰਾਮਾਨੰਦ ਜੀ

(3) ਸੁਆਮੀ ਅਨੰਤਾਨੰਦ ਜੀ

(4) ਗੁਰੂ ਨਾਮਦੇਵ ਅਤੇ ਤ੍ਰਿਲੋਚਨ ਜੀ

65. ਜਿਉ ਤਉ ਪ੍ਰੇਮ ਖੇਲਣ ਦਾ ਚਾਉ ॥ ਸਿਰੁ ਧਰਿ ਤਲੀ ਗਲੀ ਮੇਰੀ ਆਉ ॥

ਇਤੁ ਮਾਰਗ ਪੈਰ ਧਰੀਜੈ ॥ ਸਿਰੁ ਦੀਜੈ ਕਾਣਿ ਨ ਕੀਜੈ ॥20॥

ਇਹ ਗੁਰਮਤਿ-ਕਾਵਿ ਟੂਕਾਂ ਕਿਸ ਕਵੀ ਦੀਆਂ ਹਨ ?

(1) ਭਗਤ ਕਬੀਰ

(2) ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ

(3) ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ

(4) ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ

66. ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਕਾਵਿ ਟੂਕਾਂ ਕਿਸ ਭਗਤ-ਕਵੀ ਦੀਆਂ ਹਨ ?

ਹੀਨੜੀ ਜਾਤਿ ਮੇਰੀ ਜਾਦਿਮ ਰਾਇਆ ॥

ਛੀਪੇ ਕੇ ਜਨਮ ਕਾਰੇ ਕਉ ਆਇਆ ॥1॥

(1) ਭਗਤ ਰਵੀਦਾਸ ਜੀ

(2) ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ

(3) ਭਗਤ ਸਧਨਾ ਜੀ

(4) ਭਗਤ ਸੈਣ ਜੀ

67. 'ਸਿੱਖ ਅਧਿਆਤਮਕ ਸਾਹਿਤ' ਵਿੱਚ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਕਿਸ ਨਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ ? ਇਸ ਵਾਰ ਦੀਆਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਪੌੜੀਆਂ ਹਨ ?

(1) ਕਿਸ ਨਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸਿੱਧ: 'ਗਿਆਨ ਰਤਨਾਵਲੀ', ਪੌੜੀਆਂ: 49

(2) ਕਿਸ ਨਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸਿੱਧ: 'ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਵਾਰ', ਪੌੜੀਆਂ: 39

(3) ਕਿਸ ਨਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸਿੱਧ: 'ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਵਾਰ', ਪੌੜੀਆਂ: 32

(4) ਕਿਸ ਨਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸਿੱਧ: 'ਪੀਰ ਮੁਰੀਦਾਂ ਦੀ ਵਾਰ', ਪੌੜੀਆਂ: 28

68. "ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤਰਕ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਕੀਤੀ ਬਾਹੂ, ਲੈਸਨ ਬਾਗ ਬਹਾਰਾਂ ਹੂ" ਸੁਲਤਾਨ ਬਾਹੂ ਦੀ ਇਸ ਕਾਵਿ ਟੂਕ ਵਿਚ ਤਰਕ ਕਰਨ ਦਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?

(1) ਦੁਨੀਆ ਨਾਲ ਬਹਿਸ ਕਰਨਾ

(2) ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਨਾ

(3) ਦੁਨੀਆ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਨਾ

(4) ਦੁਨੀਆ ਬਾਰੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸੋਚਣਾ

69. ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਸੁੰਦਰ ਦੀ ਬਾਣੀ ਕਿਸ ਰਾਗ ਵਿਚ ਹੈ ।

(1) ਰਾਮਕਲੀ

(2) ਜੈਤਸਰੀ

(3) ਸਿਰੀ ਰਾਗ

(4) ਵਡਹੰਸ

70. ਮਸਤਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਈ ਫਕੀਰੀ
ਭਾਗ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚੰਗੇ ।

ਕਿਸ ਕਵੀ ਦੀਆਂ ਸਤਰਾਂ ਹਨ ।

(1) ਬੁਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ

(2) ਸ਼ਾਹ ਹੁਸੈਨ

(3) ਬਾਬਾ ਫ਼ਰੀਦ

(4) ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ

71. ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਕਿੱਸੇ ਦੇ ਮੰਗਲਾਚਰਨ ਦੇ ਮੁੱਢ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ,
“ਅਵਲ ਹਮਦ ਖੁਦਾਇ ਦਾ ਵਿਰਦ ਕੀ ਜੇ ਇਸ਼ਕ ਕੀਤਾ ਸੂ ਜਗ ਦਾ ਮੂਲ ਮੀਆਂ।”
ਇਸ ਸਤਰ ਵਿਚ ਹਮਦ ਦਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?
(1) ਖੁਦਾ ਦੇ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾਉਣਾ (2) ਖੁਦਾ ਅੱਗੇ ਸਮਰਪਣ ਕਰਨਾ (3) ਆਪਣੇ ਇਸ਼ਟ ਦੀ ਉਸਤਤ ਕਰਨਾ
(4) ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨਾ
72. ਕਿਹੜੀ ਰਚਨਾ ਕਾਦਰਯਾਰ ਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ?
(1) ਕਿੱਸਾ ਸ਼ੀਰੀ ਫ਼ਰਹਾਦ (2) ਮਿਅਰਾਜ ਨਾਮਾ (3) ਸੀਹਰਫ਼ੀ ਸਰਦਾਰ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨਲੂਆ
(4) ਵਾਰ ਰਾਣੀ ਕੋਕਿਲਾਂ/ਰਾਜਾ ਰਸਾਲੂ
73. ਕਥਾਨਕ ਮੱਧਕਾਲੀ ਸਾਹਿਤ ਰੂਪ ‘ਕਿੱਸਾ’ ਦਾ ਇਕ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤੱਤ ਹੈ। ਕਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਕਥਾਨਕ/ਕਥਾ-ਵਿਉਂਤ ਦੇ ਆਰੰਭ ਦਾ ਇਕ ਵੱਖਰਾ ਅੰਦਾਜ਼/ਤੌਰ-ਤਰੀਕਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਤਰੀਕਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ?
(1) ਕਵੀ ਕਥਾਨਕ ਦਾ ਆਰੰਭ ਮੰਗਲਾਚਰਣ ਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ।
(2) ਕਵੀ ਕਥਾ-ਵਿਉਂਤ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਆਪਣੇ ਇਸ਼ਟ/ਗੁਰੂ-ਪੀਰ ਪ੍ਰਤੀ ਬੰਦਨਾ ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ।
(3) ਕਵੀ ਕਥਾਨਕ ਦਾ ਆਰੰਭ ਕਿੱਸਾ ਲਿਖਣ ਦੇ ਕਾਰਣਾਂ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ।
(4) ਕਵੀ ਕਥਾਨਕ ਦਾ ਆਰੰਭ ‘ਹਮਦ’ ਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ।
74. ਡਾ. ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੱਗੀ ਅਨੁਸਾਰ ਵਾਰ ਦੇ ਦੋ ਰੂਪ ਕਦੋਂ ਹੋਏ ?
(1) ‘ਟੁੰਡੇ ਅਸਰਾਜ਼ ਦੀ ਵਾਰ’ ਦੀ ਰਚਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ (2) ‘ਮੁਲਤਾਨ ਦੀ ਵਾਰ’ ਦੀ ਰਚਨਾ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ
(3) ‘ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ’ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ (4) ‘ਚੰਡੀ ਦੀ ਵਾਰ’ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ
75. ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਜੰਗਨਾਮਾ ਕਿਸ ਕਵੀ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?
(1) ਮੁਕਬਲ (2) ਰੁਕਨਦੀਨ ਲਹੌਰੀ (3) ਮਟਕ (4) ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦ
76. ‘ਚੰਡੀ ਦੀ ਵਾਰ’ ਦੀਆਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਪਉੜੀਆਂ ਹਨ ? ਇਸ ਵਾਰ ਮੁਤਾਬਕ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਮਹਿਖਾਸੁਰ ਅਤੇ ਸੁੰਭ ਆਦਿ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਉਪਾਇਆ ਅਰਥਾਤ ਕਿਉਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ?
(1) ਪਉੜੀਆਂ: 51, ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪੈਦਾਇਸ਼ ਦਾ ਕਾਰਣ: ਨੇਕੀ-ਬਦੀ ਦੇ ਟਕਰਾਓ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਲਈ
(2) ਪਉੜੀਆਂ: 55, ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪੈਦਾਇਸ਼ ਦਾ ਕਾਰਣ: ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਅਭਿਮਾਨ ਉਤਾਰਨ ਵਾਸਤੇ
(3) ਪਉੜੀਆਂ: 39, ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪੈਦਾਇਸ਼ ਦਾ ਕਾਰਣ: ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੂੰ ਸਬਕ ਸਿਖਾਉਣ ਲਈ
(4) ਪਉੜੀਆਂ: 40, ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪੈਦਾਇਸ਼ ਦਾ ਕਾਰਣ: ਕੁਦਰਤੀ ਸੰਤੁਲਨ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਹਿਤ
77. ਸਹੀ ਕ੍ਰਮ ਦਸੋ
(A) ਪੀਲੂ, ਅਹਿਮਦ ਗੁੱਜਰ, ਮੁਕਬਲ, ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ
(B) ਅਹਿਮਦ ਗੁੱਜਰ, ਪੀਲੂ, ਮੁਕਬਲ, ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ
(C) ਪੀਲੂ, ਅਹਿਮਦ ਗੁੱਜਰ, ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ, ਮੁਕਬਲ
(D) ਅਹਿਮਦ ਗੁੱਜਰ, ਮੁਕਬਲ, ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ, ਪੀਲੂ
(1) B (2) C (3) D (4) A
78. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਕਿੱਸਾ ਸੀਹਰਫ਼ੀਆਂ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ?
(1) ਸੱਸੀ ਹਾਸ਼ਮ (2) ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਕਾਦਰਯਾਰ (3) ਸੋਹਣੀ ਮਹੀਵਾਲ-ਫ਼ਜ਼ਲ ਸ਼ਾਹ (4) ਹੀਰ-ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ
79. ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਾਰ ਦੀ ਰਚਨਾ ਆਮ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਪਉੜੀ ਛੰਦ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਜੰਗਨਾਮੇ ਦੀ ਬੈਂਤ ਛੰਦ ਵਿੱਚ। ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿੱਚ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਦੱਸੋ ਕਿ ਜੰਗਨਾਮਾਕਾਰ ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੰਗਨਾਮੇ (ਜੰਗ ਸਿੰਘਾਂ ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ) ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਿਹੜੇ ਛੰਦ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਪਉੜੀਆਂ/ਬੈਂਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਿੰਨੀ ਹੈ ?
(1) ਪਉੜੀ ਛੰਦ, ਪਉੜੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ: 108 (2) ਬੈਂਤ ਛੰਦ, ਬੈਂਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ: 105 (3) ਬੈਂਤ ਛੰਦ, ਬੈਂਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ: 101
(4) ਪਉੜੀ ਛੰਦ, ਪਉੜੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ: 103

80. ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਕਾਵਿ-ਸਤਰਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਕਿਸ ਕਿੱਸਾਕਾਰ ਦੇ ਕਿੱਸੇ ਵਿੱਚੋਂ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ
ਹੇਠ ਲਾਲ ਸੂਹੇ ਵਾਂਗ ਲਾਲ ਰੱਤੇ
ਲਾਲ ਵੇਖ ਸ਼ਰਮਾਂਵਦੇ ਲਾਲੀਆਂ ਨੂੰ
ਵਲਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਨੇ
ਲਿਆ ਲੁੱਟ ਜਹਾਨ ਦੇ ਵਾਲੀਆਂ ਨੂੰ
(1) ਸੋਹਣੀ ਮਹੀਵਾਲ-ਫ਼ਜ਼ਲ ਸ਼ਾਹ (2) ਪੂਰਨ ਭਗਤ -ਕਾਦਰਯਾਰ (3) ਸੱਸੀ ਪੁੰਨੂੰ - ਹਾਸ਼ਮ ਸ਼ਾਹ
(4) ਸੈਫ਼ਲ ਮਲੂਕ - ਮੀਆਂ ਮੁਹੰਮਦ ਬਖ਼ਸ਼
81. 13ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿੱਚ ਰਚੇ ਗਏ ਪੁਰਾਤਨ ਵਾਰਤਕ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥ 'ਏਕਾਦਸੀ ਮਹਾਤਮ' ਦਾ ਪੁਸਤਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੰਪਾਦਨ ਕਿਸ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਦਵਾਨ ਨੇ ਕੀਤਾ ?
(1) ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕਸੇਲ (2) ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ (3) ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ (4) ਸਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂਰ
82. ਮਿਹਰਬਾਨ ਜੀ ਕੌਣ ਸਨ ? 'ਮਿਹਰਬਾਨ ਵਾਲੀ ਜਨਮਸਾਖੀ' ਦੇ ਛੇ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੇ ਪਹਿਲੇ ਤਿੰਨ ਭਾਗ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ?
(1) ਗੁਰੂ ਅਮਰ ਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਪੁੱਤਰ; ਕੇਸੇ ਰਾਇ ਪੋਥੀ, ਅਭੈਪਦ ਪੋਥੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਮਪਦ ਪੋਥੀ
(2) ਪ੍ਰਿਥੀ ਚੰਦ ਦੇ ਪੁੱਤਰ; ਅਭੈਪਦ ਪੋਥੀ, ਪ੍ਰੇਮਪਦ ਪੋਥੀ ਅਤੇ ਹਰਿਜੀ ਪੋਥੀ
(3) ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਵਾਈ; ਹਰਿਜੀ ਪੋਥੀ, ਚਤੁਰਭੁਜ ਪੋਥੀ ਅਤੇ ਸਚਖੰਡ ਪੋਥੀ
(4) ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਭਤੀਜੇ; ਸਚਖੰਡ ਪੋਥੀ, ਹਰਿਜੀ ਪੋਥੀ ਅਤੇ ਚਤੁਰਭੁਜ ਪੋਥੀ
83. ਨਿਮਨ ਲਿਖਤ ਗਦ ਟੁਕੜੀ ਮਧਕਾਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਵਾਰਤਕ ਦੇ ਕਿਹੜੇ ਰੂਪ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ ?
"ਗੁਰੂ ਦਾ ਆਖਣਾ ਹੈ, ਅੰਨ ਬਹੁਤੀ ਭੁਖੇ ਲਗੀ ਜੇਵਣਾ, ਭਰੇ ਤੇ ਭਰਨਾ ਨਾਹੀਂ ਅੰਨ ਛੱਡਣਾ ਭੀ ਨਾਹੀ, ਸਵਣਾ ਤਾਂ ਜਾਂ ਬਹੁਤੀ ਨੀਂਦ ਆਵੇ, ਨੀਂਦ ਬਗੈਰ ਸਵਣਾ ਨਾਹੀਂ, ਗਫ਼ਲਾਈ ਹੈ । ਅਕੈ ਬਾਣੀ ਗਾਵਣੀ ਸਬਦੁ ਗਾਵਣਾ, ਕੁਝ ਨਾਹੀ ਬੋਲਣਾ ।"
(1) ਰਹਿਤਨਾਮਾ (2) ਬਚਨ (3) ਹੁਕਮਨਾਮਾ (4) ਹਿਕਾਇਤਨਾਮਾ
84. 'ਗਰਬ ਗੰਜਨੀ ਟੀਕਾ' ਕਿਸ ਰਚਨਾ ਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਲੇਖਕ/ਟੀਕਾਕਾਰ ਕੌਣ ਹੈ ?
(1) ਇਹ 'ਆਰਤੀ' ਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਟੀਕਾਕਾਰ/ਲੇਖਕ ਉਦਾਸੀ ਮਹਾਤਮਾ ਸੁਆਮੀ ਅਨੰਦਘਨ ਜੀ ਹਨ ।
(2) ਇਹ 'ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ' ਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਲੇਖਕ ਨਿਰਮਲੇ ਸੰਤ ਭਾਈ ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹਨ ।
(3) ਇਹ 'ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ' ਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਟੀਕਾਕਾਰ/ਲੇਖਕ ਸੁਆਮੀ ਅਨੰਦਘਨ ਜੀ ਹਨ ।
(4) ਇਹ 'ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ' ਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਲੇਖਕ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹਨ ।
85. ਸਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ (1909-1977) ਆਧੁਨਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਵਾਰਤਕ ਦੇ ਤੀਜੇ ਦੌਰ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਵਾਰਤਕਕਾਰ ਹਨ । ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੀ ਰਚਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ?
(1) ਸਿੱਖ ਅਤੇ ਸਿੱਖੀ (2) ਸਪਤ ਸ੍ਰਿੰਗ (3) ਸਾਚੀ ਸਾਖੀ (4) ਬਹੁ ਵਿਸਥਾਰ
86. 'ਹਰਿਮੰਦਰ ਉਦਾਸ ਹੈ' ਨਾਮ ਦੇ ਲਲਿਤ ਨਿਬੰਧ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਦਾ ਰਚੇਤਾ ਕੌਣ ਹੈ ?
(1) ਹਰਿਭਜਨ ਸਿੰਘ (2) ਬਲਵੰਤ ਗਾਰਗੀ (3) ਕੁਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਕਾਂਗ (4) ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਪੂਰ
87. ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ (1895-1977) ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਚਰਚਿਤ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਨਾਮਵਰ ਵਾਰਤਕ ਲੇਖਕ ਗੁਰਬਖ਼ਸ਼ ਸਿੰਘ ਨੇ 'ਪ੍ਰੀਤਲੜੀ' ਨਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਮਾਸਿਕ ਸਾਹਿਤਕ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾ ਦਾ ਉਲੇਖਯੋਗ ਉਦਮ ਵੀ ਕੀਤਾ ਸੀ । ਇਹ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਕਦੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਕੀ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਨਾਲ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ ?
(1) ਸਤੰਬਰ 1935 ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ ।
(2) ਸਤੰਬਰ 1933 ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ ।
(3) ਮਾਰਚ 1936 ਤੋਂ ਆਰੰਭ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਆਖ਼ਰੀ ਵਾਰ ਅਗੱਸਤ 1977 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਇਆ ।
(4) ਅਗੱਸਤ 1934 ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਪਿਛੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਨਿਰੰਤਰ ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ ।

88. ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਵਾਰਤਕ ਰਚਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੇਖਕਾਂ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਦਾ ਮਿਲਾਨ ਕਰੋ ।

A. ਮੇਰਾ ਰੁਸੀ ਸਫ਼ਰਨਾਮਾ	i. ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ
B. ਨਿਰਭਉ ਨਿਰਵੈਰ	ii. ਹਰਿਭਜਨ ਸਿੰਘ
C. ਸਹਿਜ ਸੁਭਾ	iii. ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ
D. ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ	iv. ਬਲਰਾਜ ਸਾਹਨੀ

(1) A-iv, B-ii, C-i, D-iii (2) A-iv, B-iii, C-ii, D-i (3) A-ii, B-iii, C-i, D-iv (4) A-ii, B-iv, C-i, D-iii

89. ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਕਿਸ ਵਾਰ ਵਿਚ ਕਲ ਤੇ ਨਾਰਦ ਦੇ ਸੰਵਾਦ ਵਿਵਾਦ ਰਾਹੀਂ ਟਕਰਾਈਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਉਤਾਰਨ ਦੀ ਜੁਗਤ ਵਰਤੀ ਗਈ ਹੈ ?

(1) ਨਜ਼ਾਬਤ ਰਚਿਤ ਨਾਦਰਸ਼ਾਹ ਦੀ ਵਾਰ (2) ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਰਚਿਤ ਚੰਡੀ ਦੀ ਵਾਰ (3) ਪੀਰ ਮੁਹੰਮਦ ਰਚਿਤ ਚੱਠਿਆਂ ਦੀ ਵਾਰ (4) ਦੇਵੀ ਦਾਸ ਦੀ ਲਵ ਕੁਸ਼ ਦੀ ਵਾਰ

90. ਡਾ. ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਪੂਰ ਰਚਿਤ ਸਵੈਜੀਵਨੀ ਦਾ ਨਾਂ ਦੱਸੋ ।

(1) ਧੁੱਪਾਂ-ਛਾਵਾਂ (2) ਰਾਹ-ਰਸਤੇ (3) ਆਹਮੇ-ਸਾਹਮਣੇ (4) ਸੱਚੇ-ਸੱਚ

91. ਦੇਸ਼ ਵੰਡ ਦੇ ਦਰਦ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਵਿਤਾ 'ਅੱਜ ਆਖਾਂ ਵਾਰਸ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ' ! ਕਵਿੱਤਰੀ ਦੇ ਕਿਸ ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ?

(1) ਲੋਕ ਪੀੜਾ (2) ਲੰਮੀਆਂ ਵਾਟਾਂ (3) ਮੈਂ ਤਵਾਰੀਖ ਹਾਂ ਹਿੰਦ ਦੀ (4) ਸਰਘੀ ਵੇਲਾ

92. ਉਹ ਕਿਹੜੇ ਨਿਰਧਾਰਕ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਆਧੁਨਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚ ਆਧੁਨਿਕਤਾ (ਆਧੁਨਿਕ ਬੋਧ) ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਤੇ ਸੰਚਾਲਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ?

(1) ਬਾਜ਼ਾਰ, ਜਾਗੀਰਦਾਰੀ ਵਿਵਸਥਾ, ਪਿੰਡ, ਰੱਬ ਅਤੇ ਨੈਤਿਕਤਾ (2) ਵਿਗਿਆਨ, ਉਦਯੋਗੀਕਰਣ, ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਅਤੇ ਮੰਡੀ ਤਾਕਤਾਂ (3) ਧਰਮ, ਅਰਥ, ਕਾਮ ਅਤੇ ਮੋਕਸ਼ (4) ਵਿਗਿਆਨ, ਧਰਮ, ਪਦਾਰਥਵਾਦ, ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਣ ਅਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ

93. ਆਧੁਨਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਹੜੇ ਕਵੀ ਨੇ ਇਸਤਰੀ-ਮਰਦ ਦੇ ਪਿਆਰ ਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵਿਚ ਚਿਤਰਿਆ ?

(1) ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ (2) ਧਨੀ ਰਾਮ ਚਾੜ੍ਹਕ (3) ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ (4) ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ

94. ਉਹ ਕਿਹੜੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਈ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਆਧੁਨਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਜੁਝਾਰਵਾਦੀ ਰੁਝਾਨ ਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ?

(1) ਅਨਿਆਂ ਅਤੇ ਅਸਾਵੇਂਪਣ ਪ੍ਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਇਨਕਲਾਬੀ ਚੇਤਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ । (2) ਗੁਰੀਲਾ ਯੁੱਧ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਦੀ ਹੈ । (3) ਇਹ ਸਿਧਾਂਤਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ-ਆਰਥਿਕ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਢਹਿ ਢੇਰੀ ਕਰਨਾ ਲੋਚਦੀ ਹੈ । (4) ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੂੰ ਸਿੱਧਿਆਂ ਲਲਕਾਰਣ ਕਰਕੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਨਾਹਰੇਬਾਜ਼ੀ ਦਾ ਅੰਸ਼ ਹੈ ।

95. 'ਚੰਨ ਸੂਰਜ ਦੀ ਵਹਿੰਗੀ' ਕਾਵਿ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਕਿਸ ਕਵੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੈ ?

(1) ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ (2) ਹਰਿਭਜਨ ਸਿੰਘ (3) ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ (4) ਜਸਵੰਤ ਦੀਦ

96. 1947 ਈਸਵੀ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ/ਭਾਰਤ ਦੀ ਹੋਈ ਵੰਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ' ਦੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਈ ਪਲੇਠੀ ਪੁਸਤਕ ਕਿਹੜੀ ਹੈ ?

(1) ਮੁਨੀਰ ਨਿਆਜ਼ੀ: 'ਕਿੱਥੇ ਜਾਈਏ' (2) ਉਸਤਾਦ ਦਾਮਨ: 'ਰੋਏ ਅਸੀਂ ਵੀ ਆਂ' (3) ਅਫ਼ਜ਼ਲ ਅਹਿਸਨ ਰੰਧਾਵਾ: '14 ਅਗਸਤ ਲਈ' (4) ਅਹਿਮਦ ਰਾਹੀ: 'ਤ੍ਰਿਵੇਨਾ'

97. ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ, ਕਲਾ ਅਤੇ ਚਿੰਤਨ ਨਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਸਤੀ ਹਰਦਿਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਲਾਲੀ ਬਾਰੇ ਕਿਤਾਬ 'ਲਾਲੀ' ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਕਿਸ ਪਰਵਾਸੀ ਕਵੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੈ ?

(1) ਸੁਖਿੰਦਰ (2) ਅਜਮੇਰ ਰੋਡੇ (3) ਨਵਤੇਜ ਭਾਰਤੀ (4) ਸੁਰਿੰਦਰ ਧੰਜਲ

98. ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 'ਨਿੱਕੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਲਿਖਣ ਵਾਲਾ ਵੱਡਾ ਕਵੀ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ? ਉਸਦੀ 'ਲੰਮੀ ਕਵਿਤਾ' ਦਾ ਕੀ ਨਾਂ ਹੈ ?

(1) ਰਾਣਾ ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ (2) ਅਟਕ (3) ਅਹੱਲਿਆ (4) ਗੁਲਾਬ ਦਾ ਫੁੱਲ

99. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕਵੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ੀਲ ਲਹਿਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ?

(1) ਅਜਾਇਬ ਕਮਲ (2) ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ (3) ਸੁਖਪਾਲ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਹਸਰਤ (4) ਜਸਵੰਤ ਦੀਦ

100. ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਬਟਾਲਵੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਬਹੁ-ਚਰਚਿਤ ਰਚਨਾ 'ਲੂਣਾ' ਵਿੱਚ ਲੂਣਾ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਮਦਰਦੀ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਲਵਾਨ ਦਾ ਪੱਖ ਪੂਰਨ ਲਈ ਉਸ ਪ੍ਰਤੀ ਵੀ ਇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਉਲਾਰਪਣ ਅਰਥਾਤ ਹੇਜ/ਹਮਦਰਦੀ ਦੇ ਭਾਵ ਦਾ ਅਚੇਤ/ਸੁਚੇਤ ਇਜ਼ਹਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਇੰਜ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ ?

- (1) ਕਾਮੁਕ ਉਲਾਰ ਕਰਕੇ ਅਤੇ 'ਗੁਨਾਹਗਾਰ' ਨੂੰ 'ਰੋਗੀ' ਸਮਝਣ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸਤਹੀ-ਇਕਹਰੇ ਤਰਕ ਕਰਕੇ
- (2) ਕਾਵਿ ਰਚਨਾ ਦੇ ਆਪਣੇ ਮਿੱਥੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦਿਆਂ
- (3) ਸਲਵਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀਮੂਲਕ ਵਤੀਰੇ ਅਰਥਾਤ ਕਾਮ-ਅਤ੍ਰਿਪਤੀ ਦੀ ਚੀਰ-ਫਾੜ ਕਰਨ ਲਈ
- (4) ਲੂਣਾ ਨੂੰ ਵਿਆਹੁਣ ਦੇ ਸਲਵਾਨ ਦੇ ਨਿਰਣੇ ਨੂੰ ਸਹੀ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਹਿਤ

101. 'ਲਹੂ ਮਿੱਟੀ' (1946) ਅਤੇ ਪਿਓ-ਪੁੱਤਰ (1947) ਨਾਮ ਦੇ ਨਾਵਲਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ-ਯਥਾਰਥਵਾਦੀ ਨਾਵਲ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਾਵਲ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਕਿਸ ਕਿਸ ਨਾਵਲਕਾਰ ਦੇ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਹਨ ?

- (1) ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ - ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਸੀਤਲ (2) ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ - ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਸੀਤਲ (3) ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ - ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਰੂਲਾ
- (4) ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਰੂਲਾ - ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ

102. ਕਿਹੜਾ ਨਾਵਲ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ?

- (1) ਬਰਫ ਦੀ ਅੱਗ (2) ਮਿਤਰ ਪਿਆਰੇ ਨੂੰ (3) ਲੋਕ ਦੁਸ਼ਮਣ (4) ਜੇਰਾ

103. ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ ਦੀ ਕਹਾਣੀ 'ਧਰਤੀ ਹੇਠਲਾ ਬੱਲਦ' ਵਿਚ ਛੁੱਟੀ ਉੱਤੇ ਆਵੇ ਫੌਜੀ-ਪਾਤਰ ਦਾ ਕੀ ਨਾਮ ਹੈ ?

- (1) ਕਰਮ ਸਿੰਘ (2) ਮਾਨ ਸਿੰਘ (3) ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ (4) ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ

104. 20ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਨੌਵੇਂ ਦਹਾਕੇ ਤੋਂ ਸਰਗਰਮ ਹੋਇਆ ਜਸਬੀਰ ਮੰਡ ਗੁਣ 2026 ਤੱਕ ਸਹਿਜੇ ਸਹਿਜੇ ਲਗਾਤਾਰ ਨਾਵਲ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਿਛਲੇ (Latest) ਨਾਵਲ ਦਾ ਕੀ ਨਾਂ ਹੈ ?

- (1) ਪਹਿਲਾ: ਆਖ਼ਰੀ ਪਿਡ ਦੀ ਕਥਾ; ਸਭ ਤੋਂ ਪਿਛਲਾ: ਬੇਲ ਮਰਦਾਨਿਆ (2) ਪਹਿਲਾ: ਔੜ; ਸਭ ਤੋਂ ਪਿਛਲਾ: ਆਖ਼ਰੀ ਬਾਬੇ
- (3) ਪਹਿਲਾ: ਔੜ ਦੇ ਬੀਜ; ਸਭ ਤੋਂ ਪਿਛਲਾ: ਚੁਰਾਸੀ ਲੱਖ ਯਾਦਾਂ (4) ਪਹਿਲਾ: ਔੜ ਦੇ ਬੀਜ; ਸਭ ਤੋਂ ਪਿਛਲਾ: ਸਮਝਦਿਆਂ-ਸਮਝਾਉਂਦਿਆਂ

105. "ਕੁਝ ਵੰਡ ਸੁਣੈਣੇ! ਕਾਇਰ ਪਿਓ ਦੇ ਘਰ ਬਹਾਦਰ ਮੁੰਡਾ ਜ਼ਿੰਮੇ।" ਇਹ ਕਥਨ ਕਿਸ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਪਾਤਰ ਵੱਲੋਂ ਅਖ਼ੀਰ ਉਤੇ ਬੋਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ?

- (1) ਕੁਲਫ਼ੀ (ਸੁਜਾਨ ਸਿੰਘ) (2) ਦੋ ਆਨੇ ਦਾ ਘਾਹ (ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ) (3) ਨਮਸਕਾਰ (ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ)
- (4) ਪੇਮੀ ਦੇ ਨਿਆਣੇ (ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ)

106. ਦਲੀਪ ਕੌਰ ਟਿਵਾਣਾ ਨੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਸਮਾਜਿਕ ਨਾਵਲ ਲਿਖੇ। ਪਿਛਲੀ ਉਮਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੁੱਝ ਧਾਰਮਿਕ ਤਾਸੀਰ ਵਾਲੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਨਾਵਲ ਵੀ ਲਿਖੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਦੱਸੋ।

- (1) ਭਉਜਲ, ਦੁਨੀ ਸੁਹਾਵਾ ਬਾਗ਼, ਜਿੰਮੀ ਪੁਛੈ ਆਸਮਾਨ ਅਤੇ ਜਨਮ ਜੂਐ ਹਾਰਿਆ
- (2) ਮੋਹ ਮਾਇਆ, ਜਨਮ ਜੂਐ ਹਾਰਿਆ, ਤੀਨ ਲੋਕ ਸੇ ਨਿਆਰੀ ਅਤੇ ਭਉਜਲ
- (3) ਤੀਨ ਲੋਕ ਸੇ ਨਿਆਰੀ, ਤੁਮਰੀ ਕਥਾ ਕਹੀ ਨ ਜਾਇ, ਵਿਛੜੇ ਸੱਭੇ ਵਾਰੋ ਵਾਰੀ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਧਰਤੀ ਮਹਤ
- (4) ਮਾਤਾ ਧਰਤੀ ਮਹਤ, ਦੁਨੀ ਸੁਹਾਵਾ ਬਾਗ਼, ਕਾਲੇ ਲਿਖੂ ਨਾ ਲੇਖੂ ਅਤੇ ਪੁਤ ਸਪੁਤ ਕਰੇਨਿ

107. ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਵਲਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਵਲਾਂ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਦਾ ਦਰੁਸਤ ਮਿਲਾਨ ਕਰੋ।

A. ਸਵਰਨ ਚੰਦਨ	i. ਅਕਾਲ ਸਹਾਇ
B. ਹਰਜੀਤ ਅਟਵਾਲ	ii. ਗਿਰਵੀ ਹੋਏ ਮਨ
C. ਨਕਸ਼ਦੀਪ ਪੰਜਕੋਹ	iii. ਉਜਾੜਾ
D. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਧੀਰ	iv. ਪੈੜਾਂ ਦੇ ਆਰ ਪਾਰ

- (1) A-ii, B-iii, C-iv, D-i (2) A-iv, B-i, C-iii, D-ii (3) A-iii, B-ii, C-i, D-iv (4) A-iii, B-i, C-ii, D-iv

108. ਆਧੁਨਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਗਲਪ ਜਗਤ ਦੇ ਉਹ ਕਿਹੜੇ ਲੇਖਕ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਹਾਣੀਆਂ ਅਤੇ ਨਾਵਲ ਦੋਵੇਂ ਲਿਖੇ ?

- (1) ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ, ਦਲੀਪ ਕੌਰ ਟਿਵਾਣਾ, ਰਾਮ ਸਰੂਪ ਅਣਖੀ ਅਤੇ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੁੱਗਲ
- (2) ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਧੀਰ, ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ, ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੀਤਲੜੀ
- (3) ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੁੱਗਲ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ, ਸੁਜਾਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਅਜੀਤ ਕੌਰ
- (4) ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ, ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ, ਮੋਹਨ ਕਾਹਲੋਂ ਅਤੇ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ

109. ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਕਿਸ ਆਲੋਚਕ ਨੇ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਨਾਵਲਾਂ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸਕ ਰੁਮਾਂਸ ਦੀ ਸੰਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ?

- (1) ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ
- (2) ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ
- (3) ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਹੀ
- (4) ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਕੇਸਰ

110. ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਪਰਵਾਸ ਦੇ ਰੁਝਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿੱਚ ਅਜੋਕੇ ਯੁੱਗ ਨੂੰ ਪਰਵਾਸ ਦਾ ਯੁੱਗ ਵੀ ਆਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। 'ਬਚਨੀ' ਕਹਾਣੀ ਕਿਸ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਹਾਣੀਕਾਰ/ਕਹਾਣੀਕਾਰਾ ਦੀ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਹੈ ?

- (1) ਕੈਲਾਸ਼ ਪੁਰੀ
- (2) ਵੀਨਾ ਵਰਮਾ
- (3) ਰਾਣੀ ਨਗਿੰਦਰ
- (4) ਗੁਰਮੀਤ ਪਨਾਗ

111. ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਔਲਖ ਦਾ ਉਹ ਕਿਹੜਾ ਨਾਟਕ/ਲਘੂ ਨਾਟ-ਸੰਗ੍ਰਿਹ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਐਵਾਰਡ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ ?

- (1) ਇਸ਼ਕ ਬਾਝ ਨਮਾਜ਼ ਦਾ ਹੱਜ ਨਾਹੀ
- (2) ਝਨਾਂ ਦੇ ਪਾਣੀ
- (3) ਅੰਨ੍ਹੇ ਨਿਸ਼ਾਨਚੀ
- (4) ਬਗਾਨੇ ਬੋਹੜ ਦੀ ਛਾਂ

112. ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਟਕ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਦੌਰ ਦੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨਾਟਕਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੇਖਕਾਂ ਦਾ ਦਰੁਸਤ ਮਿਲਾਨ ਕਰੋ।

A. ਚੰਦਰ ਹਰੀ	i. ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ
B. ਰਾਜਾ ਲੱਖਦਾਤਾ ਸਿੰਘ	ii. ਅਰੂੜ ਸਿੰਘ ਤਾਇਬ
C. ਸੁੱਕਾ ਸਮੁੰਦਰ	iii. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਬੈਰਿਗੇਟਰ
D. ਮਨਮੋਹਨ ਨਾਟਕ	iv. ਬਾਵਾ ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ

ਉੱਤਰ

- (1) A-ii, B-iii, C-i, D-iv
- (2) A-iv, B-i, C-ii, D-iii
- (3) A-iii, B-i, C-iii, D-ii
- (4) A-iv, B-iii, C-ii, D-iii

113. ਨਾਟਕ ਵਿੱਚ ਸਮਾਂ, ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਕਾਰਜ ਦੀ ਏਕਤਾ ਦਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਮਹੱਤਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਵਰਾਜਬੀਰ ਦੇ ਨਾਟਕ 'ਹੱਕ' ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਾਰਜ ਕਿੱਥੇ ਅਤੇ ਕਿਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਵਾਪਰਦਾ ਹੈ ?

- (1) ਸਥਾਨ: ਚੱਠਿਆਂ ਵਾਲਾ (ਨੇੜੇ ਲਾਹੌਰ) ਉਦਾਸੀਨ ਮਹਾਤਮਾ ਮਹੰਤ ਗੁਲਾਬ ਦਾਸ ਦਾ ਡੇਰਾ ਸਮਾਂ: 1880-1883
- (2) ਸਥਾਨ: ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਲਾਗਲੇ ਇਕ ਪਿੰਡ ਦੇ ਪਹਿਏ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੇ ਸਥਿਤ ਨਾਖਾਂ ਦੇ ਬਾਗ਼ ਸਮਾਂ: 1972-1975
- (3) ਸਥਾਨ: ਘੁਮਾਣ (ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ) ਪਿੰਡ ਦੇ ਬਾਹਰਵਾਰ ਸਥਿਤ ਲੀਚੀਆਂ ਦੇ ਬਾਗ਼ ਸਮਾਂ: 1982-1985
- (4) ਸਥਾਨ: ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਾ ਇਕ ਪਿੰਡ ਸਮਾਂ: 1998-2002

114. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨਾਟਕਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਟਕਾਂ ਦਾ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਦਰੁਸਤ ਮਿਲਾਨ ਕਰੋ।

A. ਅਜਮੇਰ ਓਲਖ	i. ਮੇਦਨੀ
B. ਚਰਨਦਾਸ ਸਿੱਧੂ	ii. ਪਾਚਨਦ ਦੇ ਪਾਣੀ
C. ਆਤਮ ਜੀਤ	iii. ਨਿੱਕੇ ਸੂਰਜਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ
D. ਸਵਰਾਜ ਬੀਰ	iv. ਪਰੇਮ ਪਿਕਾਸੋ

ਉੱਤਰ

- (1) A-ii, B-iv, C-i, D-iii
- (2) A-iii, B-iv, C-ii, D-i
- (3) A-i, B-iii, C-iv, D-ii
- (4) A-iii, B-i, C-ii, D-iv

115. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਨਾਟਕਕਾਰ ਨਾਟ ਲੇਖਕਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਨਾਟ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਨਾਟ-ਅਭਿਨੈ ਤਿੰਨਾ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣ ਵਾਲਾ ਨਾਟਕਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ?

- (1) ਅਜਮੇਰ ਔਲਖ
- (2) ਆਤਮਜੀਤ
- (3) ਕੇਵਲ ਧਾਲੀਵਾਲ
- (4) ਸਵਰਾਜਬੀਰ

116. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਟਕਕਾਰ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਰਚਿਤ ਨਾਟਕਾਂ ਦਾ ਸਹੀ ਮਿਲਾਨ ਕਰੋ :

A. ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ	i. ਨਿਰਲੋਜ
B. ਅਜਾਇਬ ਕਮਲ	ii. ਲੰਮੀ ਸੜਕ ਲਹੇਰ ਦੀ
C. ਅਜਮੇਰ ਰੇੜੇ	iii. ਰੂਹ ਪੰਜਾਬ ਦੀ
D. ਤਰਸੇਮ ਨੀਲ ਗਿਰੀ	iv. ਮੰਟੇ ਮਰਿਆ ਨਹੀ

(1) A-iii, B-iv, C-ii, D-i (2) A-iv, B-iii, C-i, D-ii (3) A-ii, B-i, C-iv, D-iii (4) A-iii, B-iv, C-i, D-ii

117. ਕਿਹੜੇ ਨਾਟਕ ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਹੀਂ ਹਨ ?

- (1) ਮਿਟੀ ਧੁੰਧ ਜਗ ਚਾਨਣ ਹੋਆ, ਸ਼ੋਭਾ ਸ਼ਕਤੀ, ਕੰਚਨ ਮਾਟੀ ਅਤੇ ਪੁੰਨਿਆਂ ਦਾ ਚੰਨ
- (2) ਹਿੰਦ ਦੀ ਚਾਦਰ, ਤੇਰਾ ਘਰ ਸੇ ਮੇਰਾ ਘਰ, ਅਨਜੋੜ ਅਤੇ ਰਾਜਾ ਪੋਰਸ
- (3) ਪੁੰਨਿਆਂ ਦਾ ਚੰਨ, ਹਿੰਦ ਦੀ ਚਾਦਰ, ਰਾਜਾ ਪੋਰਸ ਅਤੇ ਰੱਤਾ ਸਾਲੂ
- (4) ਮਿਟੀ ਧੁੰਧ ਜਗ ਚਾਨਣ ਹੋਆ, ਜਿਨ ਸਚੁ ਪਲੈ ਹੋਇ, ਚਮਕੌਰ ਦੀ ਗੜ੍ਹੀ ਅਤੇ ਹਿੰਦ ਦੀ ਚਾਦਰ

118. ਉਹ ਕਿਹੜੀ ਰਚਨਾ ਸੀ ਜਿਸਨੇ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੇਠੀ ਨੂੰ 'ਕਾਦਰ ਯਾਰ' ਨਾਟਕ ਲਿਖਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਆ ?

- (1) ਪ੍ਰੋ. ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਲੰਮੀ ਕਵਿਤਾ 'ਪੂਰਨ ਨਾਥ ਜੋਗੀ' (2) ਬ੍ਰਿਜ ਲਾਲ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਦਾ ਨਾਟਕ 'ਪੂਰਨ'
- (3) ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਕਲਸੀ ਦਾ ਨਾਟਕ 'ਪੂਰਨ ਭਗਤ' (4) ਕਾਦਰਯਾਰ ਦਾ ਕਿੱਸਾ 'ਪੂਰਨ ਭਗਤ'

119. ਈਸ਼ਵਰ ਚੰਦਰ ਨੰਦਾ ਰਚਿਤ ਇਕਾਂਗੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਦੱਸੋ ।

- (1) ਮਾਂ ਦਾ ਡਿਪਟੀ, ਵਰ ਘਰ ਅਤੇ ਲਿੱਲੀ ਦਾ ਵਿਆਹ (2) ਬੇਬੇ ਰਾਮ ਭਜਨੀ, ਚੋਰ ਕੌਣ ਅਤੇ ਛਲੇਡਾ
- (3) ਇਹ ਡੂਮਣੇ, ਸੁਹਾਗ, ਵਰ ਘਰ ਅਤੇ ਸੁਭੱਦਰਾ (4) ਹੇਰਾ ਫੇਰੀ, ਮੌਨਧਾਰੀ ਅਤੇ ਸੁਖਰਾਸ

120. ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਔਲਖ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਨਾਟਕਕਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜੋ ਤਾਉਮਰ 'ਰੰਗਮੰਚ' ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਨੇੜਿਓਂ ਜੁੜਿਆ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਉਸਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਹੈ ਠੀਕ ਉਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਨਾਤਾ ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਰੰਗਮੰਚ ਦਰਮਿਆਨ ਹੈ । ਸਭਿਆਚਾਰ ਮੂਲਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਖਿੱਤੇ ਦੇ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਵਿਲੱਖਣ ਪਛਾਣ ਦਾ ਆਧਾਰ ਹੈ । ਉਸਦੀ ਇਸ ਡੂੰਘੀ ਸਮਝ ਅਨੁਸਾਰ ਜਿਸ ਰੰਗਮੰਚ ਵਿੱਚੋਂ ਉਸਦੀ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਆਭਾ ਗੁੰਮ ਹੈ, ਉਹ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਰੰਗਮੰਚ ਹੈ ?

- (1) ਉਹ ਉਦੇਸ਼ਗੀਤ ਰੰਗਮੰਚ ਹੈ । (2) ਉਹ ਗੈਰ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਹੀਣ ਰੰਗਮੰਚ ਹੈ ।
- (3) ਉਹ ਸੰਵੇਦਨਹੀਣ ਅਤੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਵਿਹੁਣਾ ਰੰਗਮੰਚ ਹੈ । (4) ਉਹ ਕਰੂਪ ਅਤੇ ਬੇਪਛਾਣ ਰੰਗਮੰਚ ਹੈ ।

121. ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਵਰਤਾਰੇ ਨੂੰ 'ਕੀਮਤਾਂ' ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਪਰਿਭਾਸ਼ਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਭੂਗੋਲਿਕ ਖਿੱਤੇ ਵਿੱਚ ਵਸਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਜੀਉਣ-ਢੰਗ ਅਤੇ 'ਕੀਮਤ-ਪ੍ਰਬੰਧ' ਹੀ ਦਰਅਸਲ ਸਭਿਆਚਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ 'ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ' ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਨਿਰਧਾਰਕ ਕਿਹੜੇ ਹਨ ?

- (1) ਸਮਾਜਿਕ, ਆਰਥਿਕ, ਨੈਤਿਕ, ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਨਿਰਧਾਰਕ
- (2) ਜੈਵਿਕ, ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ, ਸੰਸਥਾਵੀ/ਵਿਵਸਥਾਵੀ ਅਤੇ ਗਿਆਨ-ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਨਿਰਧਾਰਕ (3) ਧਰਮ, ਅਰਥ, ਕਾਮ ਅਤੇ ਮੋਕਸ਼
- (4) ਆਰਥਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ, ਧਾਰਮਿਕ/ਨੈਤਿਕ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਨਿਰਧਾਰਕ

122. ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਤੱਤ ਕਲਾ, ਧਰਮ, ਫਲਸਫਾ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਕਿਸ ਅੰਗ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ?

- (1) ਪਦਾਰਥਕ ਸਭਿਆਚਾਰ (2) ਪ੍ਰਤਿਮਾਨਕ ਸਭਿਆਚਾਰ (3) ਬੋਧਾਤਮਕ ਸਭਿਆਚਾਰ (4) ਕਲਾਤਮਕ ਸਭਿਆਚਾਰ

123. "'ਲੋਕ' ਦੇ ਜਾਂ ਦੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਸਮੂਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ; ਜਿਹੜਾ ਭਾਸ਼ਾ, ਕਿੱਤੇ, ਧਰਮ ਆਦਿ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਸਾਂਝ ਕਰਕੇ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਜੁੜਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਸਮੂਹ ਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਾਂਝੀਆਂ ਵੀ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ । ਇਹ ਸਮੂਹ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਇਕ ਪਰਿਵਾਰ ਜਾਂ ਇਕ ਰਾਸ਼ਟਰ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ।"

'ਲੋਕ' ਦੀ ਪਰੰਪਰਕ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਬਦਲ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ 'ਲੋਕ' ਦੀ ਉਪਰੋਕਤ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਕਿਸ ਨੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ?

- (1) ਰਿਚਰਡ ਡੋਰਸਨ (2) ਐਲਨ ਡੰਡੀਜ਼ (3) ਲੈਵੀ ਸਤਰਾਸ (4) ਵਲਾਦੀਮੀਰ ਪਰਾਪ

124. ਉੱਘੇ ਲੋਕਧਾਰਾ ਵਿਗਿਆਨੀ ਡਾ. ਨਾਹਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਿਤਾਬ 'ਮਾਂ ਸੁਹਾਗਣ ਸ਼ਗਨ ਕਰੇ' ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਹੈ ?
- (1) ਵਿਆਹ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਗੀਤਾਂ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਅਤੇ ਵਰਗੀਕਰਨ
 - (2) ਵਿਆਹ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਗੀਤਾਂ ਅਤੇ ਰਸਮਾਂ ਦੀ ਨਿਰੋਲ ਸਮੀਖਿਆ ਵਿਆਖਿਆ
 - (3) ਵਿਆਹ ਦੀਆਂ ਰਸਮਾਂ ਦੀ ਨਿਭਾਓ ਵਿਧੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ
 - (4) ਵਿਆਹ ਦੀਆਂ ਰੀਤਾਂ-ਰਸਮਾਂ ਤੇ ਲੋਕ ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਚਿਹਨ-ਜੁਗਤ ਅਤੇ ਪੀਠ
125. 'ਅਹੋਈ' ਦਾ ਲੋਕ ਤਿਉਹਾਰ ਕਦੋਂ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ? ਕਿਹੜਾ ਕਥਨ ਦਰੁਸਤ ਨਹੀਂ ?
- (1) ਅੱਸੂ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅੰਤਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ 10 ਦਿਨਾਂ ਤੱਕ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।
 - (2) ਕੱਤਕ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਪੱਖ ਦੀ ਅਸ਼ਟਮੀ ਨੂੰ
 - (3) 'ਸਾਂਝੀ' ਦੀ ਵਿਦਾਇਗੀ ਤੋਂ ਲਗਭਗ 15 ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ
 - (4) ਦੀਵਾਲੀ ਤੋਂ ਅੱਠ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ
126. ਲੋਕ-ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਵਸ਼ਿਸ਼ਟ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਤ ਕਰਦਿਆਂ ਲੋਕਧਾਰਾ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਵਸ਼ਿਸ਼ਟ ਸਾਹਿਤ ਵਾਂਗ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਲੇਖਕ ਦੀ ਰਚਨਾ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ 'ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸਮੂਹ ਦੀ ਰਚਨਾ' ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਲੋਕਧਾਰਾ/ਲੋਕ-ਸਾਹਿਤ ਬਾਰੇ ਤੁਹਾਡੀ ਸਮਝ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਇੱਕ 'ਸਮੂਹਿਕ ਸਿਰਜਣਾ' ਕਿੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ?
- (1) ਕਿਉਂਕਿ ਇਸਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕਿਸੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਕੁੱਝ ਬਹੁਤ ਸਿਆਣੇ ਲੋਕ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਕਰਦੇ ਹਨ ।
 - (2) ਵਸ਼ਿਸ਼ਟ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਕੋਈ ਰਚਨਾ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵੱਲੋਂ ਸਮੂਹਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਰਾਹੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਸੁਤੰਤਰ ਹੀ ਸਮੂਹ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੋਣ ਭਾਵ ਲੋਕ-ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਉਚੇਰਾ ਦਰਜਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ।
 - (3) ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਸਾਹਿਤਕ ਰਚਨਾ ਲਗਾਤਾਰ ਮੌਖਿਕ ਉਚਾਰਣ, ਸੰਚਾਰਣ ਅਤੇ ਪੁਨਰ-ਸਿਰਜਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਆਖਰਕਾਰ ਸਮੂਹਿਕ ਸਿਰਜਣਾ/ਲੋਕ-ਸਾਹਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ।
 - (4) ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਅੰਦਰ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸਮੂਹ ਦੀ ਆਤਮਾ ਸਾਹ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਅਰਥਾਤ ਲੋਕ-ਚਿਤ ਆਪਣੇ ਪੂਰੇ ਜਲੌਅ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਰਚਿਆ ਸਾਹਿਤ ਸਮੂਹਿਕ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਧੀਨ 'ਲੋਕ-ਸਾਹਿਤ'/'ਸਮੂਹਿਕ ਸਿਰਜਣਾ' ਦੇ ਰੁਤਬੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ।
127. ਲੋਕ-ਧਾਰਾ, ਲੋਕ-ਸਾਹਿਤ, ਲੋਕ-ਧੰਦੇ, ਲੋਕ-ਸੰਗੀਤ, ਲੋਕ-ਖੇਡਾਂ ਆਦਿ ਸੰਕਲਪਾਂ ਦੀ ਸਹੀ ਸਮਝ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 'ਲੋਕ' ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਦੀ ਸਹੀ ਅਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਸਿਧਾਂਤਕ ਸਮਝ ਨਿਰਧਾਰਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ । ਤੁਹਾਡੀ ਸਮਝ ਅਨੁਸਾਰ 'ਲੋਕ' ਕੀ ਹੈ ?
- (1) ਲੋਕ ਤੋਂ ਭਾਵ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸੋਚ ਦੁਆਰਾ ਸੰਚਾਲਿਤ ਆਮ ਜਨਤਾ (Peoples) ਤੋਂ ਹੈ ।
 - (2) ਲੋਕ ਤੋਂ ਅਰਥ ਹੈ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜ਼ਾਬਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਚਰਣ ਵਾਲੇ ਸਭਿਅਕ ਨਾਗਰਿਕ (Citizens)
 - (3) ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦਰਮਿਆਨ ਸੰਤੁਲਨ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਕੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਮਨੁੱਖ
 - (4) ਲੋਕ-ਮਨ ਦੀ ਚੇਤਨਾ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਬੰਦੇ
128. 'ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪਿਛੜੇਵਾਂ' ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ?
- (1) ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਸਭਿਆਚਾਰ ਆਪਣੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਹੋਰ ਸਭਿਆਚਾਰਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿੱਚ ਪਿਛੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।
 - (2) ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਤਕਨੀਕੀ ਪੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਕਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ, ਨੇਮ ਕਾਨੂੰਨ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸੰਰਚਨਾਵਾਂ ਪੱਛੜ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ।
 - (3) ਜਦੋਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਚੇਤਨਾ, ਸੋਝੀ ਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਪ੍ਰਗਤੀ ਕਰ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਤਕਨੀਕੀ ਪੱਖੋਂ ਉਹ ਸਮਾਜ ਪਿਛੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।
 - (4) ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਸਭਿਆਚਾਰ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ, ਸਮਾਜਿਕ ਸੰਬੰਧਾਂ, ਸਮਾਜਿਕ ਸੰਰਚਨਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਤਕਨੀਕੀ ਵਿਕਾਸ ਪੱਖੋਂ ਵੀ ਪੱਛੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।
129. ਪਰ-ਡਾਇਸਪੋਰਾ ਸ਼ਬਦ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਸ ਲੋਕਾਈ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗਾ ਜਿਹੜੀ ਆਪਣੇ ਮੂਲ ਭੂਗੋਲਿਕ ਵਤਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ/ਦੂਰ ਵੱਖ ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਜਬਰੀ ਖਿੰਡਾ ਦਿਤੀ ਗਈ । ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ?
- (1) ਯੂਰੋਸਲਮ ਤੋਂ ਉਜਾੜੇ ਗਏ ਯਹੂਦੀਆਂ ਲਈ
 - (2) ਯੂਰਪੀਆਂ ਵਲੋਂ ਜੰਮਣ ਭੋਇ ਤੋਂ ਉਜਾੜੇ ਗਏ ਅਫ਼ਰੀਕੀਆਂ ਲਈ
 - (3) ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਹਿਜਰਤ ਕਰ ਗਏ ਮਹਾਦਿਰਾਂ ਲਈ
 - (4) ਯੂਰਪ ਤੋਂ ਏਸ਼ੀਆ ਤੇ ਅਫ਼ਰੀਕਾ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਖਿੱਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਧ ਗਏ ਲੋਕਾਂ ਲਈ
130. ਸਭਿਆਚਾਰ-ਅਧਿਐਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸੰਕਲਪਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਸੰਕਲਪ ਰੇਮੰਡ ਵਿਲੀਅਮਜ਼ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ?
- (1) ਵਿਚਾਰਧਾਰਾਈ ਰਾਜਸੀ ਉਪਕਰਨ
 - (2) ਸਭਿਆਚਾਰਕ-ਰਾਜਸੀ ਪ੍ਰਭੂਤਾ (ਹੈਜਮਨੀ)
 - (3) ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪਦਾਰਥਵਾਦ
 - (4) ਰਾਜ ਸੀ - ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਅਵਚੇਤਨ

131. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿੱਪੀ ਬਾਰੇ ਖੋਜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਦਾ ਦਰੁਸਤ ਮਿਲਾਨ ਕਰੋ ।

A. ਦੁਨੀ ਚੰਦਰ	i. ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਸਰੋਤ ਤੇ ਬਣਤਰ
B. ਹਰਕੀਰਤ ਸਿੰਘ	ii. ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਵਿਕਾਸ
C. ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ	iii. ਮਾਨਵ ਵਿਗਿਆਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਗਿਆਨ
D. ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ	iv. ਭਾਸ਼ਾ ਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਗਿਆਨ

ਉੱਤਰ

(1) A-iv, B-ii, C-i, D-iii (2) A-ii, B-iv, C-i, D-iii (3) A-iii, B-i, C-iv, D-ii (4) A-ii, B-iv, C-iii, D-i

132. **ਕਥਨ-A** : ਭਾਸ਼ਾ ਸ਼ਾਸਤਰ ਇਤਿਹਾਸਕ ਲਿਖਤਾਂ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤਕ ਸੰਦਰਭ ਰਾਹੀਂ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਹੈ । ਇਹ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਲਿਖਤਾਂ ਦੇ ਪੁਨਰ ਨਿਰਮਾਣ, ਵਿਉਂਤਪਤੀ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਉੱਤੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ।

ਕਥਨ-B : ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਗਿਆਨ ਇਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਵਿਆਪਕ ਵਿਗਿਆਨਕ ਅਧਿਐਨ ਹੈ । ਇਹ ਉਚਾਰਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਲਿਖਤ ਭਾਸ਼ਾ ਦੋਵਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਦਾ ਹੈ । ਇਹ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਸੰਰਚਨਾ, ਗ੍ਰਹਿਣ-ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਤੇ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਦਾ ਹੈ । **ਉੱਤਰ**

(1) ਕਥਨ-A ਦਰੁਸਤ ਹੈ ਅਤੇ ਕਥਨ-B ਗ਼ਲਤ ਹੈ । (2) ਕਥਨ-A ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਰੁਸਤ ਹੈ ਅਤੇ ਕਥਨ-B ਅੰਸ਼ਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਗ਼ਲਤ ਹੈ ।

(3) ਕਥਨ-A ਅਤੇ ਕਥਨ-B ਦੋਵੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਦਰੁਸਤ ਹਨ । (4) ਕਥਨ-A ਗ਼ਲਤ ਹੈ ਅਤੇ ਕਥਨ-B ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਰੁਸਤ ਹੈ ।

133. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਪੂਰਾ ਵਰਗ ਪਿਛਲੇ ਸਵਰਾਂ ਦਾ ਹੈ ?

(1) ਊ ਓ ਔ (2) ਈ ਏ ਐ (3) ਏ ਆ ਓ (4) ਇ ਉ ਆ

134. ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਕੁੱਝ ਖ਼ਾਸੀਅਤਾਂ ਜਾਂ ਵਿਲੱਖਣਤਾਵਾਂ ਹਨ । ਕਿਹੜੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਈ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ?

(1) ਇਹ ਲਾਇਨ ਦੇ ਥੱਲੇ ਅਤੇ ਖੱਬੇ ਤੋਂ ਸੱਜੇ ਲਿਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । (2) ਇਸਦੀ ਤਾਸੀਰ ਵਿੱਚ ਗੜਕਾ, ਕੜਕਾ ਅਤੇ ਮਰਦਾਉਪੁਣਾ ਹੈ ।

(3) ਇਸਦੇ ਵਰਤਮਾਨ ਕ੍ਰਿਦੰਤ ਦੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਧੁਨੀ/ਤ/ਹੈ । (4) ਇਸ ਵਿੱਚ ਚੋਚਲੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਦੀ ਲਗਭਗ ਅਣਹੋਂਦ ਹੈ ।

135. ਆਧੁਨਿਕ ਭਾਸ਼ਾ-ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਕਿਹੜੇ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਗਿਆਨੀ ਨੇ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ 'ਸੰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ' ਵਜੋਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ? ਉਸਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਕਿਸ ਵੰਨਗੀ ਦੀਆਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਵਰਗ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ?

(1) ਜੋਨਾਥਨ ਕੂਲਰ; ਮਾਧਿਅਮ-ਮੁੱਖ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਵਰਗ ਵਿੱਚ (2) ਜ਼ਾਨ ਲਾਇਨਜ਼; ਸੰਰਚਨਾ-ਮੂਲਕ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਵਰਗ ਵਿੱਚ

(3) ਚਾਮਸਕੀ; ਹੋਂਦ-ਮੂਲਕ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਵਰਗ ਵਿੱਚ (4) ਸੋਸਿਊਰ; ਸਿਸਟਮ-ਮੁਖ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਵਰਗ ਵਿੱਚ

136. ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਉੱਤੇ ਖੋਜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸ ਵਿਦਵਾਨ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਭਾਰਤੀ ਆਰੀਆ ਭਾਸ਼ਾ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਦਰਾਵੜੀ ਭਾਸ਼ਾ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਪੂਰਵ-ਆਰੀਆਈ ਮੁੰਡਾ ਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਈ ਹੈ ?

(1) ਹਰਕੀਰਤ ਸਿੰਘ (2) ਐਨੁਲ ਹੱਕ ਫਰੀਦਕੋਟੀ (3) ਅਬਦੁਲ ਗਫੂਰ ਕੁਰੈਸੀ (4) ਵੇਦ ਅਗਨੀਹੋਤਰੀ

137. 'ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਗਿਆਨ' ਬਾਰੇ ਕਿਹੜੀ ਰਾਇ/ਧਾਰਨਾ ਦਰੁਸਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ?

(1) ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਗਿਆਨ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੁੱਧ ਵਿਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ ।

(2) ਭੌਤਿਕ, ਰਸਾਇਣ ਅਤੇ ਜੀਵ ਵਿਗਿਆਨ ਵਾਂਗ ਇਹ ਵੀ ਵਿਗਿਆਨ ਹੈ । (3) ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਗਿਆਨ 'ਕਲਾ' ਨਹੀਂ ਹੈ ।

(4) ਇਹ ਕਲਾ ਨਾਲੋਂ ਵਿਗਿਆਨ ਵਧੇਰੇ ਹੈ ।

138. ਭਾਰਤੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਖੋਜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸ ਵਿਦਵਾਨ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਲਹਿੰਦਾ ਨੂੰ ਦੋ ਵੱਖ ਵੱਖ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ?

(1) ਐੱਚ.ਏ. ਰੋਜ਼ (2) ਐੱਚ.ਏ. ਰਾਲੀਸਨ (3) ਡੇਨਜ਼ਿਲ ਇਬਟਸਨ (4) ਜੀ.ਏ. ਮਰੀਅਰਸਨ

139. ਭਾਸ਼ਾ ਅਧਿਐਨ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਵਾਚਣ 'ਤੇ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਸਿਊਰ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਦੀ ਵਿਧੀ ਕੇਵਲ ਇਤਿਹਾਸਕ ਭਾਸ਼ਾ-ਵਿਗਿਆਨ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਇਤਿਹਾਸਕ ਭਾਵ ਕਾਲਕ੍ਰਮਿਕ ਪੱਖੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਸਾਸਿਊਰ ਨੇ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਇੱਕ 'ਵਸਤੂ' ਦੀ ਥਾਂ 'ਸਿਸਟਮ' ਮੰਨਦਿਆਂ ਆਪਣੀ ਮੌਲਿਕ ਸਮਝ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਧਿਐਨ ਦੇ ਟਾਕਰੇ ਭਾਸ਼ਾਈ ਅਧਿਐਨ ਦਾ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਸੰਕਲਪ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਸੰਕਲਪ ਜਾਂ ਮਾਡਲ ਕਿਹੜਾ ਸੀ ?
- (1) ਸਿਸਟਮੀ ਅਧਿਐਨ (2) ਸੰਰਚਨਾਵਾਦੀ ਅਧਿਐਨ (3) ਦੇਕਾਲਕ ਚਿਹਨਵਿਗਿਆਨਕ ਅਧਿਐਨ
(4) ਇਕਾਲਿਕ ਅਧਿਐਨ
140. 'ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪੀ ਦਾ ਜਨਮ ਤੇ ਵਿਕਾਸ' ਕਿਸ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਹੈ।
- (1) ਕਾਲਾ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ (2) ਜੀ.ਬੀ. ਸਿੰਘ (3) ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ (4) ਜੋਗਿਦਰ ਸਿੰਘ ਪੁਆਰ
141. ਬੁਢਲਾਡੇ ਦੀ ਵੀਨਾ ਵਰਮਾ ਐਨ.ਆਈ. ਮੁੰਡੇ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਕੇ ਸਾਉਥਾਲ (ਇੰਗਲੈਂਡ) ਪੁੱਜਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਵਿਆਹ ਵਾਲੀ ਲਾਟਰੀ 'ਤੇ ਫੇਕੀ ਠੀਪੀ ਨਿਕਲੀ। ਉਸ ਨੇ 'ਮੁੱਲ ਦੀ ਤੀਵੀ' ਕਿਤਾਬ ਰਾਹੀਂ 'ਔਰਤ-ਮਰਦ ਸੰਬੰਧ' ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਰਾਇ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ਬਹੁਤ ਬੇਬਾਕ ਅਤੇ ਚਰਚਿਤ ਕਹਾਣੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਬਾਰੇ ਕਿਹੜਾ ਕਥਨ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ?
- (1) ਉਸ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਹਾਣੀਆਂ ਕਾਮੁਕ ਬੁਝੂ ਦੇ ਰੋਗੀ ਸਾਉਥਾਲੀ ਮਰਦਾਂ ਬਾਰੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਔਰਤ ਗਰਮ ਗੋਸ਼ਤ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁੱਝ ਨਹੀਂ।
(2) ਉਸਦੀ ਰਾਇ ਵਿਚ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਮਰਦ ਉੱਥੇ ਪੱਕੇ ਹੋਣ ਲਈ ਏਨੇ ਫ਼ਤੂਰੀ ਅਤੇ ਉਲਾਰ ਹਨ ਕਿ ਉੱਤੇ ਪੱਕੀਆਂ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਪੰਜਾਬਣ ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਵੀ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਤਤਪਰ ਅਤੇ ਅਵਾਜ਼ਾਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।
(3) ਇਸਤਰੀ-ਪੁਰਸ਼ ਸੰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਸਮਝਾਉਣ ਪੱਖੋਂ ਉਸਦੀ ਸੋਚ ਇਕਹਰੀ, ਇਕ-ਪਾਸੜ ਅਤੇ ਸਤਹੀ ਹੈ।
(4) ਔਰਤ-ਮਰਦ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ 'ਚ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਕਰੂਪਤਾ ਬਾਰੇ ਉਸਦਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਬਹੁ-ਪੱਖੀ ਅਤੇ ਡੂੰਘਾ ਹੈ।
142. ਸ਼ੇਖ਼ ਸਾਅਦੀ 12ਵੀਂ ਸਦੀ ਦਾ ਫ਼ਾਰਸੀ ਜ਼ਬਾਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਲੇਖਕ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਸਦੀਆਂ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਕਲਾਸਿਕ ਸਾਹਿਤ ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਮਾਰ ਦੇ ਕਿਤਾਬਾਂ 'ਗੁਲਿਸਤਾਂ' ਅਤੇ 'ਬੋਸਤਾਂ' ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਪੁਸਤਕਾਂ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਕਿਸ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਲਿਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਨੁਵਾਦਕਾਂ ਦੇ ਕੀ ਨਾਂ ਹਨ ?
- (1) ਸਾਹਿਤ ਰੂਪ: ਨਜ਼ਮ/ਮਸਨਵੀ; ਪ੍ਰੋ. ਜਨਕ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰੋ. ਦੀਵਾਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਡਾ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਪੰਦੋਹਲ
(2) ਸਾਹਿਤ ਰੂਪ: ਗ਼ਜ਼ਲ ਅਤੇ ਰੁਬਾਈ; ਡਾ. ਹਰਿਭਜਨ ਸਿੰਘ, ਜਨਕ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗੁਰਬਚਨ ਭੁੱਲਰ
(3) ਸਾਹਿਤ ਰੂਪ: ਸ਼ਾਇਰੀ ਅਤੇ ਨਸਰ; ਡਾ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਪੰਦੋਹਲ ਅਤੇ ਮੋਹਨ ਭੰਡਾਰੀ
(4) ਸਾਹਿਤ ਰੂਪ: ਕਵਿਤਾ ਅਤੇ ਵਾਰਤਕ; ਡਾ. ਗੁਰਬਖ਼ਸ਼ ਸਿੰਘ ਫ਼ਰੈਂਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋ. ਜਨਕ ਸਿੰਘ
143. ਪਰਵਾਸੀ 'ਸੰਵੇਦਨਾ' ਅਤੇ ਪਰਵਾਸੀ 'ਚੇਤਨਾ' ਦਰਮਿਆਨ ਅੰਤਰ-ਨਿਖੇੜ ਲਈ 'ਚੇਤਨਾ', 'ਮਾਨਸਿਕਤਾ' ਅਤੇ 'ਸੰਵੇਦਨਾ' ਦੇ ਸੰਕਲਪਾਂ ਬਾਰੇ ਸਿਧਾਂਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋਣਾ ਨਿਹਾਇਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਤਿੰਨਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਸਾਂਝ ਅਤੇ ਵੱਖਰਤਾ ਦੀ ਤਾਸੀਰ ਅਤੇ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨ ਪੱਖੋਂ ਕਿਹੜੀ ਸਮਝ ਠੀਕ ਹੈ ?
- (1) ਮੂਲ ਆਧਾਰ ਮਨੁੱਖੀ 'ਸੰਵੇਦਨਾ' ਅਥਵਾ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਹਨ। ਇਤਿਹਾਸਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਧੀਨ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਸੁਨੇਮਿਤ ਹੋ ਕੇ 'ਮਨ' ਜਾਂ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ। ਅੱਗੋਂ ਇੱਕ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦੀ ਪਾਣ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਇਹ ਆਤਮਸਾਤੀ ਅਤੇ ਉੱਦਾਤੀਕ੍ਰਿਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ 'ਚੇਤਨਾ' ਵਜੋਂ ਰੂਪਮਾਨ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।
(2) ਵਿਰਾਸਤ 'ਮਾਨਸਿਕਤਾ' ਦੀ ਘਾੜਤ ਘੜਦੀ ਹੈ, ਸੂਝ-ਸਮਝ ਇਸਨੂੰ 'ਚੇਤਨਾ' ਵਜੋਂ ਵਿਕਸਤ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਅੱਗੋਂ 'ਨਿਆਰੀ ਸੁਹਜਾਤਮਕ ਸਮਰੱਥਾ' ਇਸਨੂੰ 'ਸੰਵੇਦਨਾ' ਵਜੋਂ ਰੂਪਾਂਤਰਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ।
(3) ਤਿੰਨੇ ਸੰਕਲਪ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਇਸ ਕਦਰ ਰਲਗਡ ਹਨ ਕਿ ਵੱਖਰਤਾ ਅਤੇ ਸਾਂਝ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਅਤੇ ਤਾਸੀਰ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨੀ ਲਗਭਗ ਅਸੰਭਵ ਹੈ।
(4) ਮਨੁੱਖੀ 'ਮਾਨਸਿਕਤਾ' ਦਾ ਸਮਾਜੀਕ੍ਰਿਤ ਰੂਪ 'ਚੇਤਨਾ' ਹੈ ਅਤੇ 'ਚੇਤਨਾ' ਦਾ ਉੱਦਾਤੀਕ੍ਰਿਤ ਰੂਪ 'ਸੰਵੇਦਨਾ' ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
144. ਜੰਮੂ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸ ਔਫ਼ ਵੇਲਜ਼ ਕਾਲਜ ਤੋਂ ਖੇਤੀਬਾੜੀ 'ਚ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਹੋ ਕੇ, 1920 ਈਸਵੀ ਵਿੱਚ ਲਗਭਗ 20 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਅਮਰੀਕਾ ਪਹੁੰਚੇ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਸੌਧ ਨੇ ਲਗਾਤਾਰ ਵੱਡਾ ਸੰਘਰਸ਼ਮਈ ਜੀਵਨ ਜੀਉਂਦਿਆਂ ਉੱਥੇ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਕਈ ਮੁਕਾਮ ਹਾਸਲ ਕੀਤੇ। ਉਹ ਮੁਕਾਮ/ਪੜਾਅ ਕਿਹੜੇ ਸਨ ?
- (1) ਪਹਿਲਾਂ ਸਫ਼ਰ ਕਿਸਾਨ ਬਣਿਆ, ਫਿਰ ਕਾਮਯਾਬ ਵਪਾਰੀ, ਉਪਰੰਤ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਐਕਟਵਿਸਟ ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਅਮਰੀਕਨ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣਿਆ
(2) ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਡਾਕਟਰ ਸੌਧ ਬਣਿਆ, ਫਿਰ ਅਮਰੀਕਨ ਨਾਗਰਿਕ, ਉਪਰੰਤ ਜੱਜ ਸੌਧ ਤੇ ਆਖ਼ਰਕਾਰ ਕਾਂਗਰਸਮੈਨ ਸੌਧ
(3) ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਦਾ ਕਾਮਯਾਬ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਬਣਨ ਉਪਰੰਤ ਉਹ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਇੱਕ ਉੱਚਕੋਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਵਜੋਂ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋ ਕੇ ਉੱਥੋਂ ਦੇ ਅਕਾਦਮਿਕ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੱਡਾ ਮਾਣ ਅਤੇ ਸਨਮਾਨ ਹਾਸਲ ਕਰਦਾ ਹੈ।
(4) ਕਾਮਯਾਬ ਬਾਗ਼ਬਾਨ ਵਜੋਂ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋ ਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਵੱਡੇ ਵਪਾਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਮਾਰ ਹੋਇਆ, ਪਰੰਤੂ ਲਗਾਤਾਰ ਤਿਨ ਵਾਰ ਕਾਂਗਰਸ (ਅਮਰੀਕਨ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ) ਦੀ ਚੋਣ ਜਿਤ ਕੇ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਉੱਚ ਮੁਕਾਮ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕਾਮਯਾਬ ਰਿਹਾ।

145. ਗਾਇਤਰੀ ਚੱਕਰਵਰਤੀ ਸਮੀਖਕ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਲੇਖ 'The Politics of Translation' ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਤੀਜੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਮਾਜਾਂ ਦੇ ਪਾਠਾਂ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਕਿਹੜਾ ਵੱਡਾ ਖਤਰਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ?
- (1) ਵਿਆਕਰਨਿਕ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ
 - (2) ਪਾਠ ਦਾ ਇਕ ਸਾਰ ਰੂਪ ਹੋ ਜਾਣਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸਦੀ ਸਥਾਨਕ, ਰਾਜਸੀ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਗਵਾਹ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ।
 - (3) ਗੰਭੀਰ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦਾ ਘਟਨਾ ਪਰ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦਾ ਵਧ ਵਿਕ ਜਾਣਾ
 - (4) ਕਿਸੇ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਮੁਹਾਵਰੇ ਦਾ ਗਲਤ ਅਨੁਵਾਦ ਹੋਣਾ
146. ਵਿਸ਼ਵ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸਭਿਆਚਾਰ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਰੋਮੰਡ ਵਿਲੀਅਮਜ਼ ਜਦੋਂ ਗਰੇਟ ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਦੇ ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਆਕਸਫੋਰਡ, ਕੈਂਬਰਿਜ ਆਦਿ ਉੱਚ ਵਿੱਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਸਭਿਆਚਾਰ ਬਾਰੇ ਕੁੱਝ ਬੁਨਿਆਦੀ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿੱਦਤੀ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ । ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਕਥਨ ਦਰੁਸਤ ਨਹੀਂ ?
- (1) ਗਰੇਟ ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਸਭਿਅਚਾਰਕ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾਈ ਵਿਲੱਖਣਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਅਤੇ ਸਨਮਾਨ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਵੇਖਦੀ ਹੈ ।
 - (2) ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਦਬਦਬੇ ਕਾਰਣ ਵੇਲਜ਼ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪਛਾਨ ਅਤੇ ਵੈਲਸ਼ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਅੱਖੋਂ ਪਰੇਖੇ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।
 - (3) ਗਰੇਟ ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਦੀ ਸੱਤਾ 'ਤੇ ਆਸੀਨ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਕੌਮੀਅਤ ਵੱਲੋਂ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਕੌਮੀਅਤਾਂ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ ਹਾਸੀਏ 'ਤੇ ਧੱਕਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।
 - (4) ਗਰੇਟ ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਵਿੱਚ ਵਸਦੀ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਕੌਮੀਅਤ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀਆਂ ਨਾਲ ਅਨਿਆਂ ਅਤੇ ਵਿਤਕਰਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ।
147. 'ਸਾਕਾਚਾਰੀ ਪ੍ਰਬੰਧ' ਜਾਂ 'ਰਿਸ਼ਤਾ-ਨਾਤਾ ਪ੍ਰਬੰਧ' ਨੂੰ ਅਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਅੰਗਾਂ ਦੇ ਕਿਹੜੇ ਮੁੱਖ ਵਰਗ ਅਧੀਨ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ?
- (1) ਨਿਰਮਾਣਕਾਰੀ
 - (2) ਸੁਹਜ-ਪ੍ਰਕਾਰਜਮੂਲਕ
 - (3) ਸੰਗਠਨਮੂਲਕ/ਸੰਸਥਾਵੀ
 - (4) ਸੁਹਜ-ਸੰਚਾਰਮੂਲਕ
148. ਐਮ.ਐੱਲ.ਏ ਸਟਾਈਲ ਸ਼ੀਟ ਦੇ ਨੇਵੇਂ ਸੰਸਕਰਨ ਮੁਤਾਬਿਕ ਅਨੁਵਾਦਿਤ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਦਾ ਸਹੀ ਤਰੀਕਾ ਕੀ ਹੈ ?
- (1) ਅਨੁਵਾਦਕ ਦਾ ਆਖਰੀ ਨਾਮ, ਅਨੁਵਾਦਕ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਨਾਮ, ਲੇਖਕ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਨਾਮ, ਲੇਖਕ ਦਾ ਆਖਰੀ ਨਾਮ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਨਾਮ
 - (2) ਅਨੁਵਾਦਕ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਨਾਮ, ਅਨੁਵਾਦਕ ਦਾ ਆਖਰੀ ਨਾਮ, ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਲੇਖਕ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਨਾਮ, ਲੇਖਕ ਦਾ ਆਖਰੀ ਨਾਮ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਸਾਲ
 - (3) ਲੇਖਕ ਦਾ ਆਖਰੀ ਨਾਮ, ਲੇਖਕ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਨਾਮ, ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ, ਅਨੁਵਾਦਕ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਨਾਮ, ਅਨੁਵਾਦਕ ਦਾ ਆਖਰੀ ਨਾਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਸਾਲ
 - (4) ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ, ਅਨੁਵਾਦਕ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਨਾਮ, ਅਨੁਵਾਦਕ ਦਾ ਆਖਰੀ ਨਾਮ, ਲੇਖਨ ਦਾ ਆਖਰੀ ਨਾਮ, ਲੇਖਕ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਨਾਮ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਸਾਲ
149. **ਕਥਨ-A** : ਬਹੁ-ਸਭਿਆਚਾਰਵਾਦ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਸਮਾਜਿਕ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਵਿਚਾਰ ਧਾਰਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਸਮਾਜ ਜਾਂ ਮੁਲਕ ਵਿੱਚ ਵੱਖ ਵੱਖ ਨਸਲਾਂ, ਧਰਮਾਂ, ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਤੇ ਪਿਛੋਕੜਾਂ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਵੱਖਰੀਆਂ ਪਛਾਣਾਂ ਭੁਲਾ ਕੇ ਇਕ ਨਵਾਂ ਇਕ ਸੁਰ-ਇਕ ਸਾਰ ਸਮਾਜ ਸਿਰਜਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ । **ਕਥਨ-B** : ਬਹੁ-ਸਭਿਆਚਾਰਵਾਦ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਨੀਤੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਬਹੁ-ਭਿੰਨ, ਸਭਿਆਚਾਰਾਂ ਦੇ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨੇ ਰੰਗਾਂ ਨੂੰ ਘੋਲ ਕੇ ਇਕੋ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਇਕਮਿਕਤਾ ਤੇ ਏਕਤਾ ਵਿਚ ਬੱਝ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ਉਪਰੋਕਤ ਕਥਨਾਂ ਬਾਰੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਗਲ ਚੁਣੋ
- (1) ਕਥਨ-A ਦਰੁਸਤ ਹੈ ਅਤੇ ਕਥਨ-B ਗ਼ਲਤ ਹੈ ।
 - (2) ਕਥਨ-A ਗ਼ਲਤ ਹੈ ਅਤੇ ਕਥਨ-B ਗ਼ਲਤ ਹੈ ।
 - (3) ਕਥਨ-A ਗ਼ਲਤ ਹੈ ਅਤੇ ਕਥਨ-B ਠੀਕ ਹੈ ।
 - (4) ਕਥਨ-A ਦਰੁਸਤ ਹੈ ਅਤੇ ਕਥਨ-B ਵੀ ਦਰੁਸਤ ਹੈ ।
150. ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ, ਸਾਹਿਤ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਬਾਰੇ ਉਪਾਧੀਮੂਲਕ ਖੋਜ ਕਾਰਜਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਖੋਜ-ਕਾਰਜ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਹੈ ?
- (1) Phonology of Punjabi as spoken about Ludhiana (Banarsi Jain)
 - (2) Punjabi Sufi Poets (Lajwanti Ramakrishna)
 - (3) A History of Punjabi Literature (Mohan Singh Diwana)
 - (4) New Trends in Punjabi Literature (Gopal Singh Dandi)

Space For Rough Work / रफ कार्य के लिए जगह